

Situace drogové problematiky na středních školách vybraného regionu

Kateřina Škrabolová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina ŠKRABOLOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Situace drogové problematiky na středních školách
vybraného regionu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti drogové problematiky.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu, formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GOODYER, P. Drogy + teenager. Praha: Nakladatelství Slovanský Dům, 2001. ISBN 80-86421-44-9.

JÁNÍK, A. Drogy a společnost. Praha: Avicentrum, 1990. ISBN 80-201-00-87-3.

JOHN, R. Drogy! 106 otázek a odpovědí. Praha: Medea kultur, 1996.

NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. Praha: KLP, 1997. ISBN 80-85917-X.

PRESL, J. Drogová závislost, Může být ohroženo i vaše dítě? Praha: Maxdorf, 1994. ISBN 80-85800-18-7.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Hana Vykopalová, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

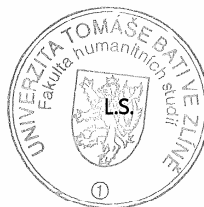
18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 7.4.2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Středoškoláci jsou jednou z nejohroženějších skupin v rámci drogové problematiky. V teoretické části jsem se proto zaměřila na nejužívanější nelegální návykové látky mezi mládeží, vnitřní a vnější faktory vzniku drogové závislosti, prevenci drogové závislosti ve školním prostředí a uživatele návykových látek na střední škole. Výzkum poukázal na situaci drogové problematiky na středních školách. V závěru jsou shrnuta nejdůležitější zjištění vyplývající z bakalářské práce.

Klíčová slova: drogy, závislost, mládež, prevence

ABSTRACT

Concerning the drug problem are young people at high schools one of the most vulnerable groups. In theoretical part I focused on the most widely used illegal addictive substances among young people, internal and external factors of drug abuse, prevention of drug abuse at high school society and drug users among high school students. The research provided pointed out the situation of drug issue at secondary schools. Summary of the most important facts can be find in the conclusion of this thesis.

Key words: drugs, addiction, young, prevention

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Haně Vykopalové, CSc. za cenné rady a odborné vedení, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 NEJUŽÍVANĚJŠÍ NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY MEZI MLÁDEŽÍ A JEJICH ÚČINKY	12
2 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ FAKTORY VZNIKU DROGOVÉ ZÁVISLOSTI	15
2.1 OSOBNOSTNÍ DISPOZICE POTENCIONÁLNÍHO UŽIVATELE NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK	16
2.2 SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO VLIV NA DOSPÍVAJÍCÍ MLÁDEŽ.....	17
2.2.1 Vliv rodiny	18
2.2.2 Vliv školy	19
2.2.3 Vliv vrstevníků, party.....	20
2.3 VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU	21
3 PREVENCE DROGOVÉ ZÁVISLOSTI VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	23
3.1 PRIMÁRNÍ PREVENCE	24
3.2 SEKUNDÁRNÍ PREVENCE.....	25
3.3 TERCÍÁRNÍ PREVENCE	26
4 UŽIVATELE NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK NA STŘEDNÍ ŠKOLE	28
4.1 PROFIL TOXIKOMANA U TZV. TVRDÝCH DROG.....	29
4.2 RIZIKOVÉ SKUPINY Z HLEDISKA MOŽNOSTI VZNIKU ZÁVISLOSTI NA NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH.....	30
4.3 NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY MEZI STŘEDOŠKOLÁKY	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 VÝZKUM V OBLASTI SITUACE DROGOVÉ PROBLEMATIKY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH VYBRANÉHO REGIONU	35
5.1 VYMEZENÍ PROBLÉMU	35
5.2 CÍL VÝZKUMU	35
5.3 HYPOTÉZY	35
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	35
5.5 VOLBA VÝZKUMNÉ METODY	37
5.6 ADMINISTRACE DOTAZNÍKU	38
5.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	38
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	39
6.1 POSTOJE STUDENTŮ K NELEGÁLNÍM NÁVYKOVÝM LÁTKÁM	39
6.1.1 Myslíte si, že užívání nelegálních drog patří v současnosti k modernímu životnímu stylu mládeže?	39
6.1.2 Považujete užívání tzv. měkkých drog (např. marihuanu) za zcela běžný-normální jev?	40
6.1.3 Zlegalizoval (a) byste tzv. měkké drogy?.....	41
6.1.4 Jaký zaujímáte postoj k lidem, kteří jsou závislí na nelegálních drogách?	42
6.1.5 Jak moc se podle Vás mluví o nelegálních drogách ve společnosti?	42

6.2	DOSTUPNOST NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK	44
6.2.1	Jak obtížné je sehnat nelegální drogu ve Vašem okolí?	44
6.2.2	Je možné sehnat nelegální drogu ve Vaší škole?	45
6.2.3	Nabízel Vám někdo nelegální drogu?	46
6.2.4	Kde Vám byla nelegální droga nabídnuta? (možnost označit více odpovědí).....	47
6.2.5	Kdo Vám nelegální drogu nabídl? (možnost označit více odpovědí)	48
6.3	UŽÍVÁNÍ NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK STUDENTY	49
6.3.1	Vyzkoušel (a) jste někdy nelegální drogu?	49
6.3.2	Kterou z uvedených nelegálních drog jste vyzkoušel (a) při Vaší první drogové zkušenosti?	50
6.3.3	Kterou z uvedených nelegálních drog jste doposud vyzkoušel (a)? (možnost označit více odpovědí)	51
6.3.4	Kolikrát jste již nelegální drogu vyzkoušel (a)?.....	52
6.3.5	Co Vás vedlo k užití nelegální drogy? (možnost označit více odpovědí).....	52
6.3.6	Vyzkoušel (a) byste nelegální drogu znovu?.....	53
6.4	INFORMOVANOST STUDENTŮ O NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH.....	55
6.4.1	Probírali jste na Vaší střední škole v rámci náplně výuky problematiku nelegálních drog?	55
6.4.2	Měli jste v rámci výuky na Vaší střední škole nějakého odborníka na drogovou problematiku?	56
6.4.3	Odkud máte většinu informací o účincích nelegálních drog? (možnost označit více odpovědí)	57
6.4.4	Myslíte si, že se orientujete v oblasti účinků nelegálních drog?.....	58
6.4.5	Zajímáte se Vy sami, ze své iniciativy, o problematiku nelegálních drog?.....	59
7	DOPORUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z VÝZKUMU.....	61
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	66
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
	SEZNAM GRAFŮ	68
	SEZNAM TABULEK.....	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

V teoretické části jsem se zaměřila na nejužívanější nelegální návykové látky mezi mládeží a jejich účinky. Respektive na tzv. měkké a tvrdé drogy z hlediska četnosti užívání mezi mladými lidmi. Nabízí se nám poměrně široké spektrum drog. V další kapitole se zabývám vlivem faktorů na vznik drogové závislosti u jedince. Zaměřuji se na osobnostní dispozice potenciálního uživatele drog, a také na sociální prostředí obklopující dospívajícího člověka. Především se jedná o rodinu, školu a partu. Mezi těmito skupinami tráví mladí lidé nejvíce času, a proto mohou zmíněné skupiny zapříčinit vznik drogové závislosti. S tím souvisí také využití volného času. Neúčelné využití volného času může skýtat zvýšené riziko zneužívání nelegálních drog. Věnuji se také možnostem preventivního působení na středních školách. Prevenci rozebírám na všech úrovních, tedy primární, sekundární a terciární. Dále jsem se zaměřila na rizikové skupiny, které mohou snadno podlehnout návykovým nelegálním látkám, celkový profil toxikomana a drogovou problematiku na středních školách. Teoretická část má informační charakter, čerpala jsem z odborné literatury a příslušných internetových stránek.

V praktické části jsem pronikla mezi středoškoláky a dotazníkovou metodou jsem se pokusila zmapovat jejich přístup k nelegálním drogám. Konkrétně jsem oslovila středoškolskou mládež ve čtvrtých ročnících Střední policejní školy Ministerstva vnitra a Střední odborné školy (ekonomika a podnikání) v Holešově. Stěžejním cílem bylo srovnání přístupů a zkušeností s nelegálními návykovými látkami mezi školy s odlišným zaměřením. Nabízí se zde jistý předpoklad, a to menší zneužívání nelegálních návykových látek na Střední policejní škole, respektive u případných budoucích policistů. Samozřejmě, že se všichni studenti tomuto oboru nemusí po dokončení školy věnovat, proto chci zdůraznit „možných budoucích“ policistů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NEJUŽÍVANĚJŠÍ NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY MEZI MLÁDEŽÍ A JEJICH ÚČINKY

Mládež je známá jako jedna z nejrizikovějších skupin uživatelů návykových látek. Dospívání se tradičně může jevit jako skeptické zkoumání vlastního nitra a může se stát obdobím, kdy je teenager skeptický vůči spoustě věcí. Dospívání je pro člověka náročným životním obdobím, a proto se někdy může nabídnout „zdanlivě snadné řešení problémů“ v podobě drog. Nelegální drogy jsou lehce k dostání a drogový trh je doslova přesycen. Díky dostupnosti a snižování cen dochází k nárůstu toxikomanů a průniku do všech sociálních vrstev. Proto je situace drogové problematiky alarmující.

Podle nejnovějšího průzkumu Evropské studie patří čeští středoškoláci k největším milovníkům marihuany v Evropě. Na špici se drží také užívání pervitinu. Češi začínají přicházet na chuť i kokainu. Cigaretu marihuany, kokain, crack, LSD nebo heroin okusila alespoň jednou v životě zhruba čtvrtina teenagerů. Konopí pravidelně kouří každý šestý student. V evropském žebříčku uživatelů drog tak studenti získali dokonce první místo

<<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=633099>>.

Marihuana, nejužívanější droga mezi mládeží, je jednou z nejstarších kulturních rostlin. Lidstvo zná konopí nejméně pět tisíc let. Pochází z Nepálu a na mnoha místech roste divoce. Dospělá rostlina má až tři metry a její listy mají nezaměnitelný tvar, jenž dnes zdobí kdejaké tričko teenagerů. Marihuana je lehce k dostání a mnozí si ji sami pěstují. Umělé osvětlení, vytápění a zalévání umožňuje optimální růst a sklizeň několikrát ročně. Marihuana vzniká sušením a rozmělněním listů a okvětní části konopí. Kouří se samostatně nebo smíšená s tabákem v ručně stočených cigaretách nebo dýmkách. Konopí je oblíbené proto, že splňuje potřeby velkého počtu dospívajících. Marihuana dokáže uvést člověka do stavu uvolnění, euforie a tím zmírní pocity napětí, zlosti a deprese, které tak často dospívající trápí. Mládež si ji často dává pro zlepšení nálady, neboť okamžitým účinkem konopí je mimo jiné chuť se smát. Pravidelné kouření konopí má vliv na paměť a koncentraci. Při odvykání je pravidelný kuřák podrážděný a nervózní. Právě díky větší konfliktnosti se mohou objevit problémy ve škole a díky těmto drogovým experimentům může být žák rychle vyloučen.

Popularita marihuany roste také proto, že se říká, že je méně škodlivá než cigarety. Ale marihuana obsahuje více rakovinotvorných látek než cigaretový kouř. Způsobuje přede-

vším choroby dýchacího traktu. Objevují se chronické záněty sliznic, průdušek, hrtanu, hltanu. Typický je pro kuřáky ranní kašel. Silným kuřákům se nevyhne ani tuberkulóza. Mimo jiné doprovodné jevy, kromě nočních můr způsobených dušením, patří také obezita. Po intoxikaci THC se dostavuje obrovský hlad (Doležal, 1993, s. 34).

Zástupce stimulačních drog, pervitin, je u nás ilegální droga číslo jedna. Tuto drogu nevyhledávají jen mladiství, její užívání je rozšířeno v celé populaci. Uživatelé pervitinu tvoří téměř dvě třetiny uživatelů drog. Pervitin není českým vynálezem, jak by se mohlo na první pohled zdát ze zpráv ve sdělovacích prostředcích. Ale čeští toxikomani dokázali vyvinout jeho výrobu v domácích laboratořích. Jako vstupní produkt pro výrobu pervitinu slouží stimulační látka jménem efedrin. Potřebné chemikálie lze snadno získat, není však pravdou, že drogu je schopen vyrobit každý, kdo si sežene „recept“. Prvotní psychotropní efekt pervitinu je výrazný, příjemný, a proto vysoce žádaný. Jeho užíváním dochází k celkovému povzbuzení, odstranění únavy, euforizaci či ke zvýšení výkonnosti. Do stejné skupiny řadíme kokain, který v minulosti patřil mezi drogy „vyvolených“. Jeho konzumenti byli převážně z řad smetánky a umělců. Kokainisté se často dostávají do stavu úplného fyzického vyčerpání při obětování všeho pro získání peněz na dávku drogy. Kokain se nejčastěji aplikuje šňupáním. Při první aplikaci se objevují nepříjemné pocity. Pocit blaženosti se objevuje až po opakované aplikaci, později se mohou objevit pocity stresu, ztráty vědomí, přeludy či pocit, že člověka někdo pronásleduje.

Jednou z forem kokainu je crack. Je určen ke kouření a typický je rychlý efekt nástupu účinků drogy. Má stimulační účinek na centrální nervový systém podobně jako kokain. Hlavním problémem je vysoké riziko předávkování, neboť je těžké odhadnout množství aktivní látky v podávaných „řezaných“ dávkách. Mezi další nebezpečí patří nečistoty a toxiny. Je připravován v domácích laboratořích a ty často postrádají hygienické vybavení (Nožina, 1997, s. 27).

Snad nejvýznamnějším představitelem skupiny opiátů je heroin. Objevuje se ve dvou formách, a to: „bílý prášek“ nebo „hnědý cukr“. Původně sloužil jako farmaceutický výrobek. Byl užíván jako skvělý prostředek proti dýchacím potížím u pacientů trpících s astmatem a tuberkulózou. Mezi deriváty opia se heroin vyznačuje nejvyšší návykovostí. Heroin se užívá několika způsoby. Zpravidla nejčastější je aplikace nitrožilně, kdy je heroin roztaven nad ohněm a zředěn destilovanou vodou. Může se užívat také inhalací nebo kouřením, kouří se většinou ve směsi s tabákem. Účinek heroinu má individuální charakter. Obvykle uži-

vatel pocítuje po aplikaci drogy stav klidu, zeslabování vnitřního napětí a pocit úlevy od každodenních problémů a stresů. Ve slangu heroinomanů se objevuje „flash“ (záblesk), který se vyznačuje návaly intenzivní radosti, vřelé srdečnosti, procházející celým tělem. Mezi vedlejší projevy užívání heroinu řadíme malátnosti, apatii, poruchy spánku, bolest, úzkost, zhoršování vztahů.

Časté je mezi mladistvými zneužívání halucinogenů. Jsou to přírodní a syntetické látky, které deformují vnímání objektivní reality. Vnímání je do různé hloubky porušeno a může dojít až k halucinogenním psychózám. Dá se říct, že člověk „slyší barvy a vidí zvuky“. Nálada se mění od euforické až po depresivní. Účinky jsou nevypočitatelné. Zkreslené vnímání reality může vyvolat nebezpečné chování, jako například pokusy létat. Charakteristický pro užívání halucinogenů je návrat zážitků v podobě tzv. flashbacks. Mezi mládeží se těší oblibě převážně LSD. LSD je derivát kyseliny lysergové. Užívá se orálně v podobě tablet a tenkých čtverečků želatiny nebo zředěno a absorbováno do absorpčních papírků. Papírky, tzv. tripy, jsou označovány obrázky a poutavými názvy. Bývají distribuovány převážně na diskotékách a ve společenských klubech mládeže. Plný účinek LSD může vést k pocitům odosobnění, k izolaci od okolí a ponoření se do vlastního světa. Zvyšuje se fantazie. Předměty se mohou měnit ve zvířata či osoby a stávají se přátelskými či nepřátelskými vůči osobě toxikomana. Prožitek se ale také může změnit ve strašlivou noční můru plnou přízraků, kdy může dojít k agresivitě a sebepoškození. Jindy může jít o pocity splynutí s přírodou a vesmírem.

Existuje teorie, která říká, že každý z nás v sobě může nosit jakousi časovanou bombu. Jedná se o ukryté duševní onemocnění v hlubinách naší psychiky. Podle této teorie může právě experiment s LSD „vyplavit“ onemocnění napovrch (John, 1996, s. 53).

Z výše uvedeného textu je patrné, že mládež proniká do širokého drogového spektra. Nezaměřuje se pouze na určitou skupinu drog. Každá z uvedených drog sebou nese určité riziko a společnost by neměla podceňovat ani užívání tzv. měkkých drog, mezi které patří již zmiňovaná mládeží oblíbená a nejčastěji užívaná marihuana.

2 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ FAKTORY VZNIKU DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

S rostoucím zneužíváním nejrůznějších látek je nutné zabývat se příčinami vzniku drogové závislosti. Na otázku, proč lidé berou nelegální drogy, není snadné odpovědět. Není také snadné odpovědět na to, proč mladí lidé podléhají jakýmsi trendům braní nelegálních drog, kdo je určuje a proč se v čase mění i popularita a četnost užívání těchto návykových látek. Závislost vzniká v důsledku působení vlivů na různých úrovních. Existuje nemalé množství pojetí a definic závislosti na návykových látkách. Můžeme hovořit bezpochyby o onemocnění, neboť řada závislostí spadá do Mezinárodního klasifikačního seznamu onemocnění. Závislost se projevuje tím, že jedinec dává přednost užívání nějaké látky před jiným jednáním, kterého si kdysi cenil více. Ústřední charakteristikou je nevladatelná touha po opakování braní drog, tendence ke zvyšování dávek, existence psychické či fyzické závislosti, negativní důsledky pro jedince i společnost...všechny tyto neměnné body tvoří základy definic drogové závislosti.

Drogová závislost je psychický nebo fyzický stav, vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou. U psychické závislosti se projevuje přání požití drogy a toto přání se mění až v neodolatelnou touhu. U fyzické závislosti organismus drogu zařadí do svého metabolismu a drogu již potřebuje. Charakteristické jsou změny chování a nutkavost opakovaně užít drogu. Zpočátku kvůli příjemným pocitům, které droga toxikomanovi nabízí, posléze aby zmírnil nepříjemné abstinenční příznaky. Dávky se postupně zpravidla zvyšují. Člověk může být závislý na více návykových látkách. Dlouhodobá závislost má na svědomí ztrátu původních zájmů a vyhasínání vyšších citů. Člověk stále více času tráví s drogou, přemýšlí o ní a o tom, jak by si ji obstaral. Okolní reálný svět jakoby přestával existovat. Nezáleží mu na ostatních lidech, nezajímá se o rodinu, přátele. Také mu přestává záležet na materiálních hodnotách. Za drogu utrací mnoho peněz, často se finance vymknou kontrole. Mladí lidé nedisponují tak velkými financemi a nastává zde další z řady problémů. Mnozí z nich si drogy začnou pěstovat nebo „vařit“ sami. Právě u nejčteněji užívané látky mezi mládeží, marihuany, pěstování na svých zahrádkách není ojedinělé. Člověk droze podřizuje naprosto všechno a dostává se do bludného kruhu. Uniknout z tohoto bludného kruhu je možné, ale nebývá to snadné. Člověk se mění povahově i tělesně. Mohou se projevit zdravotní potíže v důsledku braní drog. Nastupují tělesné obtíže, ale také poruchy myšlení, vnímání, halucinace apod. I přesto toxikoman pokračuje v užívání

látky. Doba nástupu vzniku závislosti může být různě dlouhá. V mladém věku se rozvíjí podstatně rychleji než v pozdějších letech.

2.1 Osobnostní dispozice potenciálního uživatele nelegálních návykových látek

Při vzniku závislostí na droze je nedílným faktorem samotná osobnost člověka. Osobnost je jedinečná a nezaměnitelná. Nenajdeme dva shodné jedince. O osobnosti nelze mluvit krátce po narození, utváří se v průběhu vývoje a projevuje se ve společenských vztazích. Vytváří se výchovou a učením, tudíž její vznik není možný v izolaci. Při vzniku závislostí se nesmí zanedbávat význam dědičných faktorů. Myslím si, že u nelegálních drog je tato otázka ale poněkud přeceňována. Možnost vzniku závislostí začíná dozrávat v období puberty. V tomto náročném období se člověk vyrovnává se změnou svých citů, těla, ale i stále přibývajících nároků od okolí, a ne každý to zvládne bez problémů. Vznikají různé situace, se kterými je třeba se vypořádat, jsou však jedinci, kteří místo řešení sáhnou po droze.

Různé typy lidí mají různý vztah k droze. Bylo vytvořeno mnoho typologií. Známý antický lékař Hippokrates rozdělil lidi z hlediska temperamentu na sangviniky, choleriky, flegmatiky a melancholiky. Ale odpověď na otázku, která skupina lidí má předpoklady pro vznik závislostí, je obtížná.

Některé osobnosti projevují lehčí abnormalitu, hovoříme o akcentovaných osobnostech. Mnohé z jejich rysů jsou potlačeny, jiné mimořádně zvýrazněny. Dostávají se do častých konfliktů, jejich chování bývá nápadné, podivínské, výstřední a mívá sociální a antisociální prvky. Je tedy zřejmé, že častější konfliktnost psychopatických osobností bude mít za následek častější vznik závislostí. Jinou skupinu abnormálních jedinců tvoří lidé mentálně retardovaní. Návyk zde může vzniknout z nedostatku soudnosti, z neschopnosti rozeznat správné od nesprávného, či snahou vyrovnat se svému okolí. Z jiných psychických poruch můžeme zmínit také neurózu, což je psychická porucha, u které hraje důležitou roli úzkost. Úzkost jako taková je velmi nepříjemná, a proto neurotik hledá prostředky, jak ji potlačit či zcela odstranit. Takovým prostředkem se může stát droga (Janík, 1990, s. 125).

Bylo by ovšem zjednodušené domnívat se, že k nelegálním návykovým látkám inklinují pouze osobnosti anomální. V tomto případě jde pouze o zvýšené riziko. Problémy v této oblasti může mít každý sebenormálnější jedinec. U mladých lidí jde především o touhu

experimentovat a zkoušet nové, neznámé věci. Mezi ně může patřit právě zkušenost s drogou. Všichni se nemusí stát pravidelnými uživateli, ale mohou jen zkusit, jaké to je prožít si to na vlastní kůži. Neexistuje kombinace osobnostních charakteristik, která by někoho k závislosti předurčovala a jiného by před drogami chránila.

2.2 Sociální prostředí a jeho vliv na dospívající mládež

Existenci člověka si nemůžeme představit bez vztahu k sociálnímu prostředí. Sociální prostředí osobnost utváří, ale může zapříčinit i její poruchy. Nikdo nežije v úplné a naprosté izolaci. Snad proto se vlivy prostředí podílejí na vzniku problémů s drogami nejvýznamněji. Do této skupiny řadíme všechno, co nás obklopuje. Jedná se o rodiče, sourozence, vrstevníky, partu, školu, zaměstnání, působení hromadných sdělovacích prostředků, veřejné mínění atd. Všechny tyto faktory formují náš postoj k světu a také k návykovým látkám, aniž bychom si to do značné míry uvědomovali.

Prostředí má na člověka značný vliv. Pokud už někdo propadne nelegálním drogám, tak se doporučuje prostředí úplně změnit, začít znovu a spoléhat na vlastní síly. Zásadní změna prostředí je vhodná zejména tam, kde by se člověk obtížně odpoutával od nebezpečné společnosti, kde by jej ze všech stran obklopovaly sociálně patologické jevy. Úplná změna prostředí je ale psychicky náročná. Znamená to najít si znovu okruh přátel a známých, vyznat se v nových poměrech a zvládat nezvyklé situace. Jak už bylo řečeno, vliv prostředí je velký, ale nepřeceňujme jej. Pokud si někdo myslí, že za jeho problémy může zaměstnavatel, rodiče, přátelé nebo okolí, mohl by být nepříjemně překvapen. Vyplatí se tedy nejprve soustředit na překonání problému s drogou a teprve pak uvažovat o tom, jak si lépe uspořádat další oblasti ve svém životě (Nešpor, 1997, s. 23).

Okolní svět na nás klade různé nároky a požadavky. Lidé často podléhají módním trendům či reklamě. V televizi můžeme vidět party lidí, jak si předávají „jointy“ a ještě k tomu se skvěle baví. To jistě příkladné není. Nikdo se ale ani slovem nezmiňuje, že může dojít ke vzniku návyku nebo závislosti. Okolí nám říká, co je dobré, co je špatné, jak bychom se měli v různých situacích chovat a je jakýmsi měřítkem v tom, co je normální. Pro každého to může znamenat něco jiného. Záleží, v jaké společnosti lidí se pohybujeme. Každá společnost má své ustálené hodnoty a normy, podle kterých kritérium normality posuzuje. Člověk je se společností, okolním světem v neustálé interakci. Vyvíjí se vlastní názory a postoje. Jedná se o proces učení.

2.2.1 Vliv rodiny

Největší působení na jedince má rodina. Zde proces učení probíhá nejintenzivněji, neboť tady jsou vlivy prostředí nejsilnější. V této primární skupině vznikají modelové situace. Rodiče dítěti poskytují identifikační vzory. Dítě své rodiče sleduje, učí se příkladem. Dítě je vnímavé, a aniž by chtělo, tak si tyto zakódované modely odnáší do svého budoucího života a často je poté uplatňuje.

Dominantním prvkem na vznik drogového problému se zdá být v rodině matka. Otec často vystupuje spíše v pozadí. Často převládá názor, že problémy s drogami má dítě, kde je rodičovské péče nedostatek. Ale opak může být pravdou. Nežádoucí je také přepečlivost. Matka není schopna vyvíjet se dál, tedy adekvátně vnímat proměny a potřeby svého potomka. Vidí ho stále jako malé dítě a není schopna přijmout jeho rostoucí potřeby sebeprosazení a identifikace. Jde o ustrnutí na určitém stupni vývoje vztahu k dítěti. Matka se stará, pečuje, kontroluje, zařizuje, ovšem způsobem zcela nepřiměřeným věku dítěte. Odmítá přijmout fakt, že pomocí může být snížení péče. Je tedy důležité vyvarovat se chybných stereotypů (Presl, 1994, s. 51).

V mnoha rodinách se objevují další negativní faktory. Rodina je neúplná. Chybí citové vazby mezi rodiči a dětmi, což může vést k deprivaci dítěte. Jsou zde špatné mezigenerační vztahy. V rodině jsou nejasná pravidla týkající se chování dítěte. Sami rodiče mohou být toxikomany a schvalovat nelegální návykové látky, tudíž jsou pro dítě nesprávným vzorem. Dále zde můžeme zařadit nadměrnou pracovní vytíženost rodičů. Častá je kompenzace financemi a dárky, místo společně stráveného času. Ovšem na straně druhé může stát také chudoba a nezaměstnanost. A v neposlední řadě se může vyskytnout sexuální zneužívání a týrání dítěte. Ve všech případech jde o tzv. dysfunkční rodiny, kde vnitřní vazby selhávají a rodina funguje pouze navenek.

Prevenčí s problémy návykových látek je fungující rodina. Rodiče by měli své dítě povzbuzovat k pěstování kvalitních zájmů a zálib. Měli by umožnit jeho rozvoj schopností a nadání, ale zároveň neklást nároky, které dítě nedokáže splnit. Zvláště u dospívající mládeže by měli být připraveni diskutovat i o velmi ožehavých tématech, včetně nelegálních návykových látek. Rodiče by měli být schopni o návykových nebezpečích informovaně a poučeně hovořit a umět zprostředkovat pomoc pro případné problémy (Nešpor, 2001, s. 40).

Ve výhodě jsou proto rodiče, kteří dokážou při výchově navzájem dobře spolupracovat.

2.2.2 Vliv školy

Škola bývá po rodině první velkou primární skupinou, se kterou se jedinec setkává. Škola je instituce, která udržuje kontakt s dítětem či teenagerem mnoho hodin denně. Proto může být vliv školního prostředí na řadu věcí rozhodující. Podílí se na výchovně vzdělávacím procesu dětí a mládeže. Na školu jsou kladeny zásadní požadavky v podobě přípravy na budoucí povolání, učení se mravních norem nebo rozvíjení společenských vztahů.

Škola se jako instituce nevyznačuje žádnou zvláštní pružností. Nereaguje na měnící se potřeby žáků v rozdílném věku. V čele stojí především učitel s informacemi, nároky a vlastní osobností. Učitelé doplňují, mění a obohacují školu. Škola, přístup učitele, způsob výuky, řešení výchovných problémů a celková atmosféra ve třídě či škole může přispět nebo předejít vzniku problémů s drogami. Byl by ovšem omyl předpokládat, že škola je zaručeně bezpečné prostředí, kde se drogy nemohou vyskytnout. Škola je totiž přirozené prostředí a odráží obraz reálného světa. Spolužáci si vyprávějí o tom, co je zajímavá a chtějí se o to podělit s ostatními. V tom případě je možné, že se to bude týkat i distribuce nebo užívání drog (Hajný, 2001, s. 92).

Škola by měla svého žáka zaujmout natolik, aby se stala jeho hlavní náplní. Měla by také pomáhat v účelném využívání volného času a volnočasové aktivity svým žákům nabízet v rámci prevence sociálně patologického chování. Priorita školy by neměla být v pouhém „nalévání“ vědomostí do hlav žáků za hrobového ticha a monologu učitelů. Je potřeba rozvíjet samostatnost žáků, participaci na výuce. Pokud většina žáků chodí do školy s nechutí, strachem a raději předstírají nemoc, aby nikam nemuseli, pak už je něco v nepořádku. A jen v žácích to jistě nebude. Pocit neúspěšnosti, nepochopení, křivda, přetěžování, ale i nízké nároky nebo nuda jsou z řady dalších chyb, které mohou v žácích uhasit přirozenou zvědavost a chuť se něco naučit.

Dlouhodobý pocit neúspěchu může vést k rezignaci na školní výsledky a ke snaze zažít si úspěch jinde. Špatný prospěch, neomluvené hodiny a porušování školního řádu může upozornit na problémy s nelegálními návykovými látkami. Právě u záškoláctví je riziko největší. Škola má pro tyto případy škoního psychologa, či jiného poradenského pracovníka. Je tedy důležité negativní jevy včas identifikovat, profesionálně zareagovat a doporučit následnou strategii k řešení problému. V těchto případech je důležitá komunikace rodičů a školy. Rodiče by měli vědět, co se ve škole děje. Proto je dobré do

výchovně vzdělávacího procesu ve škole rodiče zapojit. Pár třídních schůzek ohledně prospěchu či komunikace učitele s rodičem prostřednictvím poznámek v žákovské knížce nestačí. Spolupráce školy s rodinou je nezbytná. Rodiče totiž často automaticky předpokládají, že když jsou jejich děti ve škole pod dohledem, tak se jim nemůž nic stát.

2.2.3 Vliv vrstevníků, party

Během dospívání se zdá, že se příslušnost mladého člověka najednou přesune od rodiny k přátelům. Může se to jevit jako nevděčné odmítnutí rodičů, ale je normální, že dospívající chtějí věci zkoušet sami a riskovat, pochopitelně bez přísného rodičovského dohledu. Často experimentují, a to nejen se svým vzhledem. Je to způsob jak zjistit jací jsou, kam patří, co je špatné a co dobré. Neznamená to však, že všichni teenageři nelegální drogy zkusí, ale většina s nimi přijde do kontaktu. Pak už jen záleží na každém jedinci zvlášť, jestli chce vědět, jaké to je a jestli návykové látky podlehne. Drogové experimenty jsou poměrně častým jevem, ale ve většině případů to u nich také končí. Většina mládeže dovede odhadnout míru rizika, a i když si projde experimentem, tak se do problémů nedostane.

Člověk je neustále obklopen lidmi, snaží se někam patřit. Okolo něj jsou kamarádi, party, různě strukturovaná společenství. Parta označuje menší seskupení jedinců. Všichni členové se navzájem znají. Party si vytvářejí svá vlastní pravidla a normy. Faktor party může působit oběma směry. Jsou party, kde je postoj k návykovým látkám vstřícný, pak ale existují i společnosti, kde je postoj odmítavý. Skupiny, kde je postoj k dogám záporný, slouží jako skvělá protidrogová prevence. Záleží na hodnotovém systému skupiny, na tom, co je pro ni důležité.

Obecně lze tedy říci, že čím více ideologicky nebo kulturně orientovaná skupina s odmítavým postojem vůči drogám, tím menší je riziko drogového abúzu. Jedinou výjimku tvoří náboženské rituály, zde je ovšem její užívání pod přísnou kontrolou a zneužívání mimo rituál se prakticky nevyskytuje. Jinak je tomu u skupin vysoce tolerantních, kde vztah k drogám je součástí určitého stylu. Jde o volná seskupení příznivců určité životní filozofie nebo jen módního trendu. V těchto společenstvích je droga jako módní prostředek pro dosažení příjemného stavu. Většinou slouží rekreačně, často módní vlna pomine po orientaci na nový trend. Není zde orientace pouze na drogu, ta slouží jako prostředek, nikoli cíl (Presl, 1994, s. 53).

Existují ale také party, kde se nelegální drogy berou pravidelně. Z počátku je jimi jedinec přitahován více než čímkoliv jiným. Nastává zde pocit touženého odtržení od primární rodiny. Intoxikační zkušenosti to ještě posilují a zpočátku jsou velkým poutem mezi členy. První zkušenost nového člena s drogami se v partě uskutečňuje většinou zdarma. Další dávky už je nutné platit, ale kapesné většinou tyto náklady nepokryje. Činnost party tedy provází kriminální jednání, určené pro získání drog. Vyskytují se krádeže, vloupání, omezování osobní svobody a další násilné činy. Častý je nesouhlas se sociální realitou a prosazování osobní svobody. Toxikomanická parta se stává náhražkou neřešených sociálních konfliktů. Soudržnost party je většinou jen dočasná. Protože čím více členů se dostává do skutečných drogových problémů, tím více se parta rozpadá.

2.3 Využití volného času

Volný čas je ten čas, který nám zbývá po splnění si všech povinností. V případě školáků se jedná o čas strávený po vyučování. Pod tímto termínem si můžeme představit odpočinek, zájmovou činnost, zábavu či sebevzdělávání. Ve volném čase provádíme činnosti, které se vyznačují tím, že je jedinec dělá naprosto dobrovolně. Jedná se o něco, co člověku dělá radost, co jej baví. Záleží na zájmech a hodnotovém systému jedince, jak tento čas využije. Způsob trávení volného času je ukazatelem životního stylu. Volný čas navazuje na rodinnou a školní výchovu, přičemž způsob jeho trávení může být zpětnou vazbou.

Největší vliv na trávení volného času má rodina. Rodiče by měli být pozitivním příkladem, vzorem. Pokud jsou sportovně založeni, tráví volný čas společně, podnikají různé výlety apod., pak je dítě vedeno k účelnému využití volného času. Využití volného času by mělo být smysluplné. Ale na druhé straně jsou zde i rodiče, kteří se nestarají o to, jak dítě volný čas tráví. Často neví, s kým dítě je a co vůbec dělá. Je důležité, aby rodiče znali kamarády svého dítěte, aby jim bylo známo, co ve volném čase dělají a aby zde byla jistá míra kontrolovatelnosti. Nevhodné jsou kompenzace dárky či uplácení, místo společně stráveného času. Tzv. volná výchova, se podle mého názoru moc neosvědčila, a proto je dobré, pokud dítě neví jak s časem naložit, jej nasměrovat vhodným způsobem.

Pokud jsou rodiče pracovně vytížení a volného času jim moc nezbývá, tak je možno využít služeb volnočasových zařízení pro mládež. Svým způsobem se jedná o kompenzaci nedostatku působení z rodinného a školního prostředí. Domy dětí a mládeže nabízí široké spektrum aktivit. Při tvorbě koncepcí by měly vycházet z poptávky mladistvých. Je třeba dále

obsáhnout výchovné, vzdělávací, sociální a preventivní funkce. Nabízené aktivity musí být dostupné bez ohledu na socioekonomický status dětí a musí mít dlouhodobý charakter. Dochází tak k předcházení sociálně patologických jevů.

Současný stav trávení volného času ale není příliš pozitivní. Objevuje se konzumní způsob života. Do popředí se dostává pasivita a nenáročnost aktivit. Svou úlohu na tom má i reklama a trh. Jsou nám nabízeny cvičící stroje, které cvičí za nás nebo virtuální realita, takže nemusíme ani nikam chodit. Proto je pro většinu mládeže v dnešní době nejatraktivnější počítač. Propagovány jsou počítačové hry, které nejsou zrovna dvakrát výchovné. Největší problém počítačových her je násilí. Psychologové tvrdí, že propagace násilí vede k růstu zločinnosti. Jsou zaznamenány případy, kdy se studenti chtěli podobat hlavním hrdinům své oblíbené počítačové hry. Ale toto chování by je mohlo snadno přivést až do vězení. Mimo jiné trpí pohybový aparát. Děti a dospívající se stále vyvíjí, ale u nesprávného a nadměrného sezení může docházet k poruchám. Nedostatek tělesného pohybu navíc zvyšuje riziko mnoha dalších zdravotních problémů. Pokud člověk vysedává u počítače i tehdy, jestliže se objevily zdravotní potíže, zanedbává kvůli hře povinnosti, jiné zájmy a má tendenci čas strávený u počítače zvyšovat, pak můžeme mluvit o společných rysech se závislostí.

V období školních povinností většinou není pro žáky volný čas velkou vzácností a někdy se stává i to, že neví, jak s tímto časem naložit a co dělat. Kvalita volnočasové náplně je jednou z nejlepších prevencí sociálně patologických jevů. Z nedostatků stimulujících podnětů se může objevit agresivita, vandalismus, kriminalita nebo zneužívání návykových látek. Bezmyšlenkové potulování či přidání se do „pochybné party“ může mít za následek právě výše uvedené nežádoucí chování. Proto by se měla rodina, škola, ale i další volnočasové organizace snažit o vedení efektivního využití volného času dětí a mládeže a o to víc, pokud si důležitost neuvědomují oni sami.

3 PREVENCE DROGOVÉ ZÁVISLOSTI VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

S růstem zneužívání nelegálních návykových látek je nezbytná úloha prevence. Prevenci definujeme jako iniciativy, aktivity a strategie určené k zamezení negativním důsledkům spojených se zneužíváním legálních a nelegálních drog. Cílem je předejít užití drogy, zabránit zneužití a přecházet problémům, do nichž se uživatel může dostat.

V období dospívání může dojít k experimentování s nelegálními drogami. Po střední škole a dosažení dvacátého roku života se frekvence experimentování snižuje. Pokud někdo začal návykové látky užívat, tak po dosažení této hranice pokračuje relativně málo lidí. Ale spoléhat se na to nemůžeme. Proto je v těchto letech důležitá školní prevence. Školní prevence se omezuje na své specifické školní prostředí. Zde jsou žákům poskytovány informace o účincích drog, jaké mohou mít drogy právní a společenské dopady a dochází k nácviku schopnosti odmítnout drogu. Školní prevence by měla také zohlednit problémy, k nimž může dojít při užívání drog. Existuje totiž reálné nebezpečí vyloučení ze školy, sociální vyčlenění, problémy se zákonem v důsledku páchání drogové kriminality a v pozdějších letech problém s hledáním zaměstnání a pracovním uplatněním. Škola tedy zahrnuje celkovou prevenci zneužívání návykových látek a v případě nutnosti předávání ohrožených studentů do péče profesionálních zdravotnických služeb či jakékoliv další nezbytné aktivity související s těmito negativními jevy na školách.

Nezbytná je při drogové prevenci ve školách efektivnost. Obecně lze říci, že program je účinný, pokud se podaří splnit jeho dlouhodobé i krátkodobé cíle. Důležitá je snadná měřitelnost aktivit a transparentnost procesu zavádění. Zhodnocení ale není tak jednoduché, jak by se mohlo zdát. Škola totiž není uzavřený laboratorní systém. Studenti vedou poměrně aktivní mimoškolní život, kde se mohou setkávat s řadou dalších informací, zkušenostmi i problémy. Stejně komplikace jsou i u kontrolních skupin, ve kterých se výzkum neprovádí. Účinný program je takový, jehož prováděním dojde k vědecky významným změnám v chování a postojích studentů. Rozumíme jimi programy, které oddalují, brání či snižují frekvenci užívání drog. Snižují sociální a zdravotní rizika. Zvyšují schopnost studentů činit informovaná a odpovědná rozhodnutí. A mají dlouhotrvající výsledky. Dalším důležitým předpokladem pro preventivní program je nutnost přizpůsobení se kulturním, sociálním či politickým okolnostem a struktuře školy (Gallá, 2005, s. 21).

V rámci této strategie rozlišujeme primární, sekundární a terciární prevenci.

3.1 Primární prevence

Do oblasti primární prevence patří veškeré působení, které si klade za cíl předcházet problémům tak, aby vůbec nevznikly. Prevence tvoří jeden ze tří pilířů protidrogové politiky státu a spolu s léčbou a nízkoprahovými službami tvoří soubor opatření směřujících k omezení poptávky. Primární prevence je orientována na celou populaci. Zvýšená pozornost se zaměřuje na ohroženou populaci, mezi kterou patří především děti ulice, mladí lidé, kteří opustili školu, děti uživatelů drog atd. Užívání drog by nemělo být společensky akceptovatelnou formou chování. Často se setkáváme s názorem, že je to v dnešní době normální. Ale normální to jistě není. Normální je zdravý životní styl a život bez drog. Tento život by si měla mládež osvojit.

Primární (proti)drogovou prevenci dělíme na nesespecifickou primární prevenci a primární prevenci specifickou. Obsahem nesespecifické primární prevence jsou všechny techniky umožňující rozvoj harmonické osobnosti, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Zahrnuje veškeré aktivity nemající přímou souvislost např. se zneužíváním návykových látek, šikanou, xenofobií atd. Jedná se o aktivity, zájmové kroužky, které by existovaly a byly žádoucí i v případě, kdyby drogový problém neexistoval. Specifická primární protidrogová prevence se zaměřuje pouze na cílové skupiny, jeví se jako ohroženější. Tyto programy by neexistovaly, kdyby neexistovaly drogové problémy

<http://www.drogy_info.cz/index.php/o_nas/evaluace/zakladni_pojmy_z_oblasti_primarni_drogove_prevence_souhrn>.

Primární prevence se soustřeďuje na stranu poptávky drogového trhu. Poptávku se snaží minimalizovat. Usiluje o to, aby se člověk nestal skutečným spotřebitelem. Specifickým cílem může být alespoň odložení kontaktu s nelegální drogou do vyššího věku. Neboť dětem a mládeži hrozí větší rozvinutí rizika závislosti. A co se týká zdravotních rizik, tak se jedná také o mimořádně destruktivní vliv.

Základním nástrojem prevence v resortu školství je Minimální preventivní program. Vypracovává jej školní metodik prevence ve spolupráci se všemi pedagogy, vedením školy a ostatními nepedagogickými pracovníky. Minimální preventivní program respektuje specifika školského zařízení, regionu a míru problémů mládeže ve vztahu k drogám. Rovněž se

zde vyskytuje spolupráce s rodiči, médii a jinými organizacemi, které se podílejí na realizaci programu v místě působnosti školy. Součástí je i přehled a nabídka volnočasových aktivit vycházejících z přání studentů (Kalina, 2003, s. 291).

Nejčastější formou Minimálního preventivního programu jsou přednášky a besedy. Důležité je najít osoby, které jsou pro posluchače něčím zajímavé. Takoví lidé mohou být z řad sportovců, hudebníků, spisovatelů, policistů, politiků apod. Velký význam hraje sociální role člověka a jeho komunikační schopnosti. Efektivnější se zdají být programy pod vedením peer aktivistů. Tyto programy využívají vrstevníky. Ti jsou řádně proškoleni a mohou být pozitivním vzorem pro cílovou skupinu. Mezi další osoby, které mohou mít vliv na druhé, řadíme bývalé uživatele drog. U této skupiny je to však sporné. Mohou být vzorem pro člověka, který je problémový. Ale pro nezasaženou populaci vhodným vzorem nejsou, ačkoliv jejich vystoupení může být určitě zajímavé.

3.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje převážně na ohrožené nebo již přímo postižené jedince. Tento typ prevence nastupuje na scénu ve chvíli, kdy se člověk s nelegální drogou dostal do kontaktu. Třeba jen rekreačně, ale již má zkušenost. Důležité je v této fázi včasné zjištění. Sekundární prevence se tedy snaží o předcházení vzniku, rozvoje a přetrvávání závislosti u osob, které drogu užívají nebo se na ní stali závislými. Zjednodušeně se dá říci, že sekundární prevence vyhledává problém, který již vznikl a snaží se o jeho léčbu. Cílem je vrátit člověka do života bez drog.

Pro uživatele drog je utvářen systém odborné pomoci, kde jednotlivé složky nabízí odlišné služby podle určitých indikátorů - např. fáze závislosti, hloubky motivace změnit se, ochoty spolupracovat, sociální situace jedince, psychického poškození atd. Některé složky nabízejí krátkodobou pomoc, kde jde většinou o první kontakt či radu v krizové situaci. K takovým účelům slouží převážně linky telefonické pomoci, které odkazují na specializované pracoviště, podle typu problému. Jinde je nabízena dlouhodobá intenzivní pomoc. Jedná se např. o zařízení azylového typu. Útočiště tady hledají ti jedinci, kteří jsou závislí, ztratili domov a nikdo o ně neprojevuje zájem. Tady jsou nabízeny základní potřeby v podobě jídla, ošacení a hygienického servisu. Na přechodnou dobu zde lidé najdou také přístřeší.

Další pomoc nabízí kontaktní centra. Předpokladem je nízkoprahovost. Detoxikační jednotky poskytují krátkodobou až střednědobou péči při vysazování drog. Ne vždy pacienti přichází na detoxikační jednotky z vlastní dobrovolnosti. Mnohdy se provádí psychoterapie, cílem je posílit rozhodnutí podstoupit léčbu. Denní stacionář nabízí činnosti individuální a skupinové psychoterapie či sociální terapie. Zde probíhá nácvik sociálních dovedností, volnočasové aktivity a základní medicínský servis. Krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá je ústavní léčba. Délka léčby je určována podle individuální situace jedince. Ve zdravotnických zařízeních poskytuje narkomanovi bezpečnější prostředí, kde má nižší dostupnost návykových látek. Dlouhodobý léčebný a resocializační program nabízejí terapeutické komunity. Zvláštnost spočívá v tom, že pacient se co neaktivněji podílí na léčbě. Doléčovací a resocializační centra jsou určeny pro klienty, kteří již prošli určitým typem léčby. Anonymní narkomané zaštiťují skupinu, kde se schází lidé, kteří mají touhu přestat brát drogy. Schází se pravidelně ve skupinách, pracují anonymně a nejsou vedeni profesionály

<http://www.toxi-k.wz.cz/drogy/prev_cr.htm#sekundarni>.

Výběr institucí, které se specializují na tuto problematiku, je velký. Pokud se problémy objeví u školní mládeže, tak většina škol má kvalifikované pracovníky, kteří se na tuto problematiku specializují. Kromě výchovných poradců se na školách mohou objevit i poradci pro drogovou problematiku. Jejich úkolem je kromě zajišťování adekvátní primární prevence také mapování situace na konkrétní škole a včasné podchycení jedinců, kteří již s drogou mají zkušenost. Jestliže se na škole objeví jedinec, který má problémy s nelegálními drogami, tak je kontaktováno příslušné zařízení a samozřejmě také rodiče. Ve spolupráci se školou se na prevenci podílí pedagogicko-psychologické poradny.

3.3 Terciární prevence

Terciární prevence se zaměřuje na předcházení vážného či trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog. V tomto smyslu chápeme terciární prevenci jako resocializaci či sociální rehabilitaci u jedinců, kteří prošli léčbou směřující k abstinenci nebo se zapojili do substituční léčby a abstínují od nelegálních drog. Terciární prevenci chápeme také jako intervenci u klientů, kteří momentálně drogy užívají a nejsou zcela rozhodnutí užívání zanechat, souborně zvané Harm Reduction – zaměřenost je především na snížení zdravotních rizik. Největším rizikem je pochopitelně přenos infekcí v důsledku užívání drog nitrožilně

<http://kverek.webpark.cz/problematika/prob_02/06_glosar_zakladnich_pojmu.htm>.

V programu zvaném Harm Reduction, se počítá s tím, že jsou zde lidé, kteří nevidí braní drog jako problém a necítí potřebu se léčit. Nejedná se ale jen o jedince žijící na okraji společnosti. Podstatnou část tvoří také mládež. Mezi nejznámější postupy patří výměna použitého injekčního náčiní za sterilní. Není to na podporu braní drog, jak by se mohlo zdát. Snahou je zabránit infekcím, které se mohou šířit při nitrožilní aplikaci drog. Často se přenáší AIDS, hepatitidy B a C. Toxikoman se ale nachází ve fázi, kdy si drogu prostě musí dát a nezajímá ho, jakou stříkačku použije, jestli sterilní, půjčenou od kamaráda nebo z kontejneru. Důležitý je tlak na drogově závislé, aby tyto sterilní prostředky využívali. Existují týmy terénních pracovníků, tzv. street workers. Ti chodí na místa, kde se drogově závislí schází. Narkomanům poskytují také řadu důležitých informací o možnostech léčby a vyhledání odborné pomoci. Často jsou prvním krokem k zahájení léčby drogově závislého. Osvědčila se i spolupráce závislých jedinců, kteří jsou ochotni roznášet čisté jehly a stříkačky do bytů a prostor, kam běžní terénní pracovníci nemají přístup. Důležité je i zaměření na bezpečný sex, včetně distribuce kondomů. Poradenství a edukace zahrnuje také rady, jak drogu bezpečně aplikovat a jak používat a dezinfikovat aplikační náčiní. Tyto informace obsahují většinou tištěné materiály. Jsou určeny pro specifickou skupinu a jejich distribuce musí být omezena jen na druh postižených klientů. Pokud se dostanou mimo komunitu, tak většinou vzbuzují senzací či pohoršení, že se touto cestou mládež navádí k užívání drog. Do terciární prevence se také zařazuje substituční program. Základem je náhrada ilegální nečisté drogy za drogu chemicky čistou, legálně podanou v určeném zařízení. Zde není riziko infekce, droga se podává bezpečným způsobem, a to ústy. Je nabízena sociální pomoc, formy terapie a postupná cesta k abstinenci. Nabízí se šance začít žít normálněji, najít si zaměstnání, přátelé a celkově se začlenit do společnosti. Substituce je možná pouze u závislých na opiátech. Nejznámější náhražkou je syntetický opiát methadon. Nehodí se však k léčení počínajících závislostí a závislostí kombinovaných. V širší souvislosti můžeme do terciární prevence zahrnout sociální a existenční výpomoc. Jedná se o potraviny, šatstvo nebo přechodné ubytování. Také zde můžeme zařadit terapeutickou práci s nejbližšími drogově závislého.

4 UŽIVATELÉ NELEGÁLNÍCH NÁVYKOVÝCH LÁTEK NA STŘEDNÍ ŠKOLE

Dnešní dospívající lidé patří k té nejzatrácovanější generaci všech dob. Mladí lidé jsou často terčem kritiky svých rodičů, prarodičů a média také většinou inklinují k negativním zprávám, jako je braní drog a kriminalita mládeže. Takové zprávy na mladé lidi odráží špatné světlo. Většina ovšem nemá nic společného ani s jedním (Goodyer, 2001, s. 15).

Za dob rodičů dnešních teenagerů také nebyla situace drogové problematiky zcela bez povšimnutí. Kultura šedesátých let a květinové děti byly spojeny se vzduchem plným míru, lásky, harmonie a samozřejmě nespočtem marihuanových cigaret. Drogy byly sice k sehnání, ovšem bylo jich méně a braly se v jiném měřítku než dnes. Dnes je situace taková, že dospívající lidé považují kouření marihuany za „normální“. Problém je v tom, že velká část mládeže považuje užívání marihuany za formu relaxace. Mají s ní spojeny chvíle strávené s kamarády a zábavu. Marihuana sice patří mezi tzv. měkké drogy, ale to z ní nedělá něco, co by se mohlo před výukou každé ráno požívat a bez povšimnutí přehlížet.

Bylo by iluzí si myslet, že se škole může stoprocentně zabránit, aby na její půdě nebyly k vidění drogy. To by u brány školy museli stát policisté se psy, ale tyto kompetence školy nepatří. Ovšem škola může zavádět preventivní programy a snažit se o minimalizování tohoto rizika. Škola je místem, kde mají žáci nabývat ucelených vědomostí týkajících se drogové problematiky. Měli by mít také možnost o této problematice diskutovat jak s učiteli, tak i s odborníky.

Výskyt drog u dětí a mládeže je ale především záležitostí rodičů. Výchovné působení v rodině hraje mnohem větší roli než preventivní působení ve školním prostředí. Pokud si rodič závislost svého potomka nepřipouští nebo jej kryje a omlouvá, potom je škola téměř bezmocná. Učitelé, výchovní poradci či metodik prevence, by měli umět včas rozpoznat riziko a měli by rodiče upozornit na vznik problému. Je třeba přesvědčit rodiče, aby vyhledali odbornou pomoc. Pokud se pedagogové setkají s apatií a nulovou snahou problém dítěte řešit, tak se mohou obrátit na pomoc sociálně právních úřadů.

4.1 Profil toxikomana u tzv. tvrdých drog

Výzkumy poukázaly na vysoké procento mladistvých, kteří jsou uživateli marihuany. Co je ovšem ještě více znepokojující, je řada teenagerů užívajících pervitin, heroin a kokain. Tyto drogy řadíme mezi tzv. tvrdé drogy a jejich užívání se časem projeví na celkové osobnosti člověka. Osobnost člověka se může postupně měnit až k osobnosti toxikomanické. Při profilu toxikomana nejsou uplatňované složité definice tohoto pojmu. Za toxikomana jednoduše označujeme každou oběť závislosti na farmakách nebo psychické závislosti. Neexistuje prototyp člověka, který by k drogám přímo inklinoval. Sice nelze popírat serióznost takových studií, které zjišťovaly, že osoby zjištěné jako „inklinující“ jsou vystaveny většímu riziku, ale nejsou to jediné objekty. Toxikomani mají své zástupce mezi všemi základními strukturami. Motivy k užití drogy jsou různorodé. Jedná se o souhrn širokého spektra osobnostních a sociálních vlivů.

K těžkým formám toxikomanie vedou nejčastěji neurotické typy osobnosti. Tento druh toxikomanů se vyznačuje duševním uspořádáním, soustředěným na pohlavní problematiku točící se kolem oidipovských představ. Oidipovské sebeobviňování a masochistický charakter chování může vést k sebevražednému jednání. Neurotik se zabývá, aby pykal a vyhnul se hříšným úmyslům jak v incestní, tak v agresivní rovině. Toxikomani s psychotickou strukturou se snaží překonat v chování riziko překypění svých představ, nesrovnávající se s realitou. Droga je pro ně schopností znovu obsáhnout realitu, odpovídající pocíťovaným úchylnám. Jiní mají delirantní výlevy představivosti, droga slouží jako ospravedlnění tohoto výlevu. Jedinec kvůli droze blouzní. U nevyzrálého modelu se objevují jedinci, kteří nepřekonalí krizi dospívání. Jsou nevyzrálí a nerozhodně váhají mezi několika směry. Jedná se o druh prodlouženého dospívání, s nímž se často setkáváme u dnešní mladé generace. Depresivní toxikomani se snaží nalézt normální fungování v neustálém mírném vzrušení, které jim pomáhá čelit depresi. Lidé této skupiny jsou velmi nestálí, ovlivnitelní a váhaví. Projevuje se závislost na druhých a jejich úzkost se točí kolem nebezpečí, že ztratí kontakt s ostatními lidmi. Tato kategorie představuje zdaleka nejdůležitější kategorii toxikomanů (Bergeret, 1995, s. 21).

Za toxikomana nelze označovat jedince, kteří ještě nejsou závislí. Může se jednat právě o mladé osobnosti, kdy je osobnost velmi málo strukturovaná. Takoví ovlivnitelní jedinci snadno podlehnou jednoho sobotního večera, díky povzbuzování kamarádů, k nějaké té první dávce. Toxikomana nelze brát ani jako osobnost duševně vyšinutého jedince či jedin-

ce, který se podřizuje přechodné módě. Často je chování toxikomana spojováno se stavem nudy subjektu, který se k takovému jednání uchýlil. Mezi nejrozšířenější motivy, proč lidé drogu vyhledávají, se vyskytují důvody pocitu nicoty a prázdnoty. Dříve byli toxikomani omezeni na určité sociální vrstvy. Nejčastěji šlo o zámožné lidi, umělce, mladé povaleče z dobrých rodin či deprimované intelektuály. Dnes je situace taková, že tento stav postihuje stále více mladých lidí.

Dlouhodobé zneužívání drog může významně působit na osobnost. Dochází k celkové degradaci osobnosti a postupně se rozvíjí osobnost toxikomanická. Jedinec může měnit své charakterové vlastnosti. Začíná omlouvat své chování, objevuje se lhaní, krádeže nutné pro obstarání prostředků na drogy či jiné sociálně patologické jevy. Největším problémem toxikomana je fakt, že si nepřipouští závislost a nabývá dojmu, že má všechno pod kontrolou. Tak tomu ale není. U silně závislého jedince může situace dospět do takových rozměrů, že po aplikaci dávky už shání další, neboť abstinenční příznaky se mohou dostavit i po několika hodinách od aplikace drogy. Problém toxikomanie je celospolečenský.

4.2 Rizikové skupiny z hlediska možnosti vzniku závislosti na nelegálních návykových látkách

Mezi rizikovou skupinu řadíme skupinu mladistvých. Často se jedná o stigmatizovaného, jedince. Příčiny drogové závislosti jsou mnohočetné, uplatňují se biologické, psychologické a sociální faktory. Velký vliv na rozvinutí závislosti mají údaje o rodině, neboť zde se mladý člověk pohybuje nejvíce. Často se jedná o rodinu narušenou, kde se vyskytují sociálně patologické jevy v podobě konfliktů, rodičovské pracovní vyčíženosti, kriminality či sebevražednosti. Pokud se v rodině objevuje uživatel nebo uživatelé drog, tak jsou mladiství náchylnější k této problematice také tihnout. Nelegální drogy mohou užívat nejen rodiče, ale i sourozenci. Objevují se neurobiologické a psychosociální vlivy. Problémy s drogami se mohou objevit i tam, kde rodina či jedinec disponuje velmi nízkým nebo vysokým příjmem. Dalším důležitým momentem jsou generační problémy dospívajících. Často se mluví o odcizení mladé generace. Člověk ztrácí sociální kontakty, je pohlčen světem televize a internetu. S tímto problémem souvisí využití volného času mládeží.

O tom, že počítače patří do moderního světa, není pochyb. Ale když se jim někdo věnuje nadměrně, tak to má určitá rizika. U dětí a mládeže to platí dvojnásob. Děti a dospívající se

učí mnohem rychleji a lépe než dospělí. Proto je nezbytné čas dospívání dobře využít. Umět pracovat s počítačem je sice důležité, ale mezi důležitější věci patří umět jednat s lidmi, umět se do nich vcítit, porozumět mezilidským vztahům, zdravě se prosazovat, dorozumět se a spolupracovat. Člověk, který neustále sedí u počítače, takové vlastnosti postrádá. Proto se stává zranitelnější před různými problémy, včetně problémů s návykovými látkami (Nešpor, 1999, s. 36).

Náchylní k užívání nelegálních drog jsou jedinci, kteří trpí syndromem ADHD a psychologickými problémy. ADHD se vyznačuje poruchou pozornosti s hyperaktivitou. Dítě je nápadně živé, impulzivní, rychle mění zájmy a má poruchy s pozorností a soustředěním. Konflikty s vrstevníky, výbuchy zlosti, rvačky, šikanování, záškoláctví, nezvládnání úkolů, vrhání se do nebezpečných aktivit a rozladěnost jsou častým jevem.

Mezi ohroženou skupinu řadíme jedince, kteří dosáhli jen základního vzdělání. Mezi toxikomany tato skupina převládá. Problémy v neprospěchu či malý zájem o učivo jsou problémem do budoucího pracovního života. Tento jev však nemusí vypovídat o nižší inteligenci toxikomanů. Příčinou může být snížení věkové hranice užívání drog a s tím nezvládnání nároků kladené školou při studiu. Problémy se objevují i ve sféře pracovního uplatnění. Vzhledem k životnímu stylu a stavům spojených v souvislosti s užíváním drog nejsou zdaleka schopni zaměstnání plně vykonávat. Zaměstnavatelé mají v dnešní době vysoké nároky na své zaměstnance a lidé, kteří nespĺňují kritéria, se mohou ocitnout právě v nepříjemné situaci nezaměstnanosti. Nezaměstnanost, ztráta podpory rodiny, absence přátel může jedince dohnat v krajních případech až mezi „lidi ulice“ - mezi partu drogově závislých. Zde se rozvíjí další problém. Špatná hygiena či půjčování si injekčních stříkaček může způsobit závažná zdravotní rizika. Vzniká možnost těžké otravy, zanesení infekce do těla, přenos žloutenky a AIDS. Největším rizikem je předávkování. Může nastat i u lidí, kteří nejsou přímo závislí, ale s drogou „pouze“ experimentují.

4.3 Nelegální návykové látky mezi středoškoláky

Střední škola je specifické prostředí, kde se s drogovou problematikou můžeme setkat. Škole se nikdy nepodaří uzavřít jakési pomyslné dveře a vstupu drog na pedagogickou půdu zabránit. Škola může preventivně působit, mít ve svých řadách pedagogické pracovníky, kteří budou vhodným vzorem pro mládež, ale v neposlední řadě je zde také ještě velký vliv rodiny.

Z řad výzkumů vyplývá, že drogová problematika není ojedinělým jevem. Některé školy proto zavedly způsoby, jak tomuto riziku předejít nebo jej alespoň omezit. Školy mají své způsoby, jak mohou své studenty kontrolovat. Kamery ve třídách nejsou už tak neobvyklou technologií. Ty nesledují jen drogovou problematiku, ale i celkové chování žáků. K této kontrole se ovšem negativně ozvala řada ochránců lidských práv.

Mezi způsob, který není zcela obvyklý, patří speciální testovací samolepky, ne větší než poštovní známky. Ty jsou vylepovány na místa, kterých se studenti nejčastěji dotýkají. Lepí se na lavice či toalety. Samotný test neodhalí konkrétního studenta, který přišel do styku s návykovou látkou. Lze pouze rozpoznat, o jakou drogu se v případě zneužití jedná. Pokud by se jednalo o test pozitivní, tak další patřičné kroky záleží na samotné škole <<http://www.dropin.cz/zmedii.shtml?x=2020970>>.

Drogová problematika na středních školách má stále se zvyšující tendenci. Již první z výzkumů ohledně drogové problematiky mezi mládeží z devadesátých let pod vedením P. Kuchaře poukázal, že drogové zkušenosti má třicet procent respondentů. Současné výzkumy jsou ještě znepokojující. Zkušenosti s návykovými látkami, byť ojedinělé, v mnohých průzkumech přiznává téměř polovina populace mladistvých. Jedná se o celkový republikový průměr, nejen problémy lokální. Problém je také v tom, že většina mladistvých si myslí, že droze nepodlehne, že vždy najde dostatek pevné vůle s drogou přestat. Mladí lidé riziko závislosti podceňují a ochota připustit si tento problém je minimální.

Je nutné formulovat výchovně preventivní programy, které se budou zaměřovat na zmírnění těchto negativních jevů. Odstranit tento jev je zcela nemožné, ale minimalizace problematiky možná je. Je potřeba zvýšit přirozené odsuzování drog a upřednostňovat zdravý životní styl.

Ze závěrů literatury vyplývá, že drogový problém k nám nepřišel z neznáma. Má své historické, geopolitické i sociální kořeny. Ačkoliv nás drogy provází už odedávna, jsou stále aktuálním tématem k diskusi. Snad proto, že s rozvojem technických věd začíná drogová problematika nabývat společensko – patologického fenoménu. S tímto problémem se nepotýkáme jen u nás, drogová scéna je celosvětově propojena. Droga je v podstatě látka, které je užíváno ke změnám nálady, vědomí, povzbuzení, utlumení či zneužíváno k vyvolání mimořádných zážitků. Mezi mimořádné zážitky řadíme halucinace apod. Drogy postupně pronikají do širších sociálních vrstev, především mezi mládež. Mezi některými skupinami mládeže se stávají výrazem modernosti a jakýmsi prostředkem pro nespoutané volné žití. Tzv. měkké drogy se stávají čím dál víc „populárnější“ a objevují se i zastánci pro jejich legalizaci. Drogy již nejsou záležitostí pouze undergroundového a kriminálního prostředí. Objevují se také jedinci, kteří si např. marihuanu pěstují sami na svých pozemcích či jednoduše v květináči za oknem a s důsledky svého počínání si hlavu příliš nelámou. U tzv. tvrdých drog je situace jiná, tady se objevují pečlivě utajená místa „vaříčů“. Je tudíž nezbytné začít s informovaností a prevencí co nejdříve. Již v dětství je třeba hledat základ chorobných návyků, které se však mohou projevit daleko později. Proto by se první prevence měla uskutečňovat v rodině. Stává se ale, že si rodiče problémy s drogami u svého dítěte nepřipouští. Setkáváme se s omlouváním dítěte nebo připisováním viny pedagogům, spolužákům či mladické nerozváženosti. Problémy s drogami by rozhodně neměly být bagatelizované. Ve školním prostředí by měla být prevence realizovaná již na školách základních. I zde se totiž vyskytují problémy s drogami. První signály drogové problematiky zachycují pedagogičtí pracovníci a opět přichází následný kontakt s rodinou. Důležité je pro mladé lidi osvojení si kladných návyků a smysluplné využití volného času, aby sociálně patologické jevy vůbec nevznikly nebo byly alespoň minimalizovány. Pokud se závislost na drogách projeví, příčinu můžeme hledat ve více faktorech, v rodině, ve škole, v narušení životního stylu i sociálních vztahů. Z výzkumů vyplývá, že dynamika drogové scény má vzrůstající charakter. Existuje tedy reálné nebezpečí, že i v budoucnu bude hladina poptávky stoupat. Pokud z trhu poptávka nevymizí, potud nás budou drogy provázet, ať už se nám to líbí nebo ne.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM V OBLASTI SITUACE DROGOVÉ PROBLEMATIKY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH VYBRANÉHO REGIONU

5.1 Vymezení problému

V poslední době stále častěji slyšíme o spojitosti mládeže s drogovou problematikou. Tento fenomén by měl být podle dostupných výzkumů a publikací nejrozšířenější mezi středoškolskou mládeží. Právě proto jsem se rozhodla o průzkum v oblasti nelegálních drog u odpovídajících respondentů. Pokusím se o shromáždění dat, která nám umožní nahlédnout do situace drogové problematiky a budou jakýmsi ukazatelem momentálního stavu. Uvědomuji si, že výsledky jsou specifické pro dané prostředí.

5.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zmapovat drogovou situaci u studentů vybraných středních škol. Zjistit jaký postoj zaujímají studenti k nelegálním návykovým látkám. Zjistit aktuální situaci užívání nelegálních návykových látek a rozsah dosavadní zkušenosti s danou problematikou. Zjistit jaká je dostupnost nelegálních drog a informovanost studentů v rámci této problematiky. Nalézt odlišnosti skupin s rozdílným typem studované školy.

5.3 Hypotézy

H1: Tolerance k užívání nelegálních návykových látek mezi mládeží je vysoká

H2: Alespoň třetina studentů má zkušenosti s nějakou nelegální návykovou látkou

H3: O účincích nelegálních návykových látek mají studenti dostatek znalostí

5.4 Výzkumný vzorek

Cílovou skupinu respondentů tvoří studenti 4. ročníků Střední policejní školy Ministerstva vnitra a studenti Střední odborné školy (ekonomika a podnikání) v Holešově. Školy byly vybrány záměrně a podstatnou roli sehrála značná odlišnost škol co do skladby a počtu studentů či studijního zaměření škol. Zároveň byl splněn požadavek na lokálnost. Výběrový vzorek tvoří celkově 84 (100%) respondentů, z toho 50 (59,5%) respondentů je zastoupeno na Střední policejní škole Ministerstva vnitra a 34 (40,5%) respondentů reprezentuje

Střední odbornou školu. Zmíněný vzorek jsem zvolila také z toho důvodu, že se jedná o téměř dospělé jedince, kteří jsou již částečně samostatní, a mnozí z nich jsou v posledním ročníku školní docházky před svým budoucím povoláním. Myslím si, že tito respondenti by měli mít již rozhled a ucelený názor na danou problematiku, proto jsem si je zvolila jako respondenty pro svou práci.

Pohlaví	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Muž	5	15%	22
Žena	29	85%	28	56%

Tabulka 1. Pohlaví

Tabulka č. 1 uvádí poměr mužů a žen z celkového počtu dotázaných středoškoláků u jednotlivých typů škol. V obou případech je ženská populace zastoupena s větší četností. Na Střední odborné škole je převaha ženského zastoupení více než značná.

Věk	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	18	6	17,5%	9
19	22	65%	37	74%
20	6	17,5%	4	8%

Tabulka 2. Věk

Tabulka č. 2 poukazuje na věkové rozpětí respondentů. Věkové zastoupení se pohybovalo od 18 do 20 let. Největší zastoupení adolescentů bylo ve věku 19 let, a to na obou středních školách.

Místo bydliště	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Vesnice	12	35%	20
Město do 15 000 obyvatel	18	53%	14	28%
Město do 30 000 obyvatel	2	6%	8	16%
Město nad 30 000 obyvatel	2	6%	8	16%

Tabulka 3. Místo bydliště

Tabulka č. 3 je zaměřena na místo bydliště dotazovaných studentů. Více než polovina respondentů ze Střední odborné školy žije ve městě do 15 000 obyvatel, zhruba třetina pak na vesnici a po dvou zástupcích reprezentují město do 30 000 obyvatel a město nad 30 000 obyvatel. Největší zastoupení v menším městě můžeme přisuzovat nejspíše tomu, že na školu dochází většina místních z Holešova (cca 13 000 obyvatel). Nejvíce studentů ze Střední policejní školy žije na vesnici, jedná se o čtvrtinu studentů. Poté je nejvíce zástupců z města do 15 000 obyvatel a rovnoměrně po osmi respondentech reprezentují město do 30 000 obyvatel a město nad 30 000 obyvatel. Z celkového rozložení místa bydliště studentů obou škol, můžeme najít podobnost v tom, že studenti pocházejí více z vesnice a menších měst.

5.5 Volba výzkumné metody

Metoda, kterou jsem si zvolila pro svou práci, je dotazník. Jedná se o velmi frekventovanou metodu získávání dat. Dotazník je prostředek, pomocí kterého se zkoumá mínění lidí o jednotlivých jevech. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaný (respondent) odpovídá písemně. Umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů.

Strukturovaný dotazník, který jsem sestavila, obsahuje 24 otázek. 18 otázek je uzavřených a 6 otázek je polootevřených. U některých otázek je možnost označit více odpovědí. Dotazník je rozčleněn do čtyř oblastí. Je zaměřen na oblast postojů studentů k nelegálním návykovým látkám. Další oblast se vztahuje na dostupnost nelegálních návykových látek. Nejvíce otázek je zaměřeno na oblast užívání nelegálních návykových látek, otázky se tý-

kají první intoxikační zkušenosti až po dosavadní zkušenosti. A poslední oblast se zabývá informovaností studentů o nelegálních návykových látkách. V závěru dotazníku jsou uvedeny identifikační údaje, jako je pohlaví, věk a místo bydliště. Dotazník je anonymní.

5.6 Administrace dotazníku

Dotazník byl zkonstruován tak, aby bylo možné jeho vyplnění zhruba během deseti minut a tedy neuběhlo příliš času z výuky. Při vyplňování dotazníků na Střední policejní škole jsem byla přítomna osobně a v úvodu vyučovací hodiny proběhly ještě krátké instrukce k vyplňování dotazníku, důraz byl kladen především na anonymitu. Sběr dat proběhl dne 6. 4. 2010. Na Střední odbornou školu jsem po domluvě dotazníky zanesla a po třech dnech, dne 9. 4. 2010, jsem si je již vyplněné vyzvedla. Všechny dotazníky byly předkládány v tištěné podobě a po vyplnění jsem je odnesla ke zpracování dat mimo školu.

Za spolupráci a poskytnutý prostor v hodinách jsem slíbila zprostředkovat své výsledky z empirické části příslušným pedagogům.

5.7 Způsob zpracování dat

Ke zpracování dat jsem zvolila kvantitativní analýzu. Je zaměřena na rozsáhlejší společenské otázky a zkoumá větší okruh informací.

Zpracování dat proběhlo v těchto fázích:

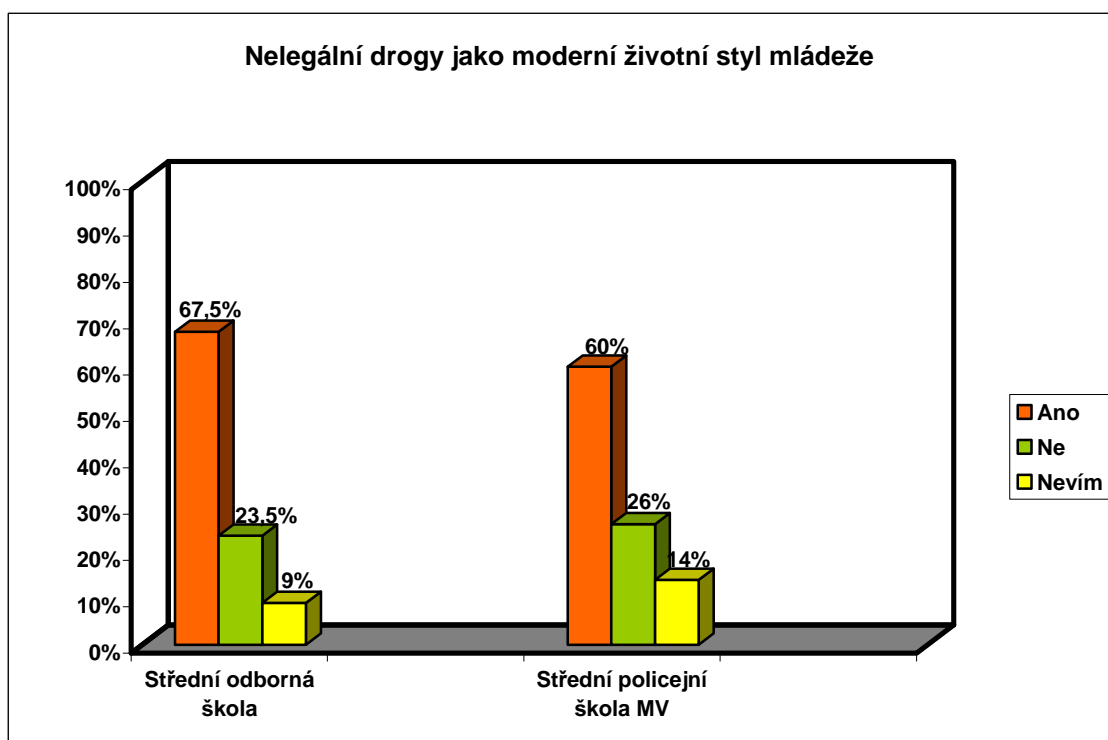
1. Sesbírání řádně vyplněných dotazníků
2. Třídění a výpočet dat
3. Zobrazení výsledků, pro větší přehlednost, pomocí tabulek a grafů
4. Ověření nebo vyvrácení předem stanovených hypotéz

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

6.1 Postoje studentů k nelegálním návykovým látkám

V úvodní kapitole jsem se zaměřila na postoje studentů k nelegálním drogám. Náhled do této problematiky nám poskytne následujících pět otázek z dotazníkového zkoumání. Jedním z cílů kapitoly bude potvrzení nebo vyvrácení hypotézy. Ta zní: **Tolerance k užívání nelegálních návykových látek mezi mládeží je vysoká.**

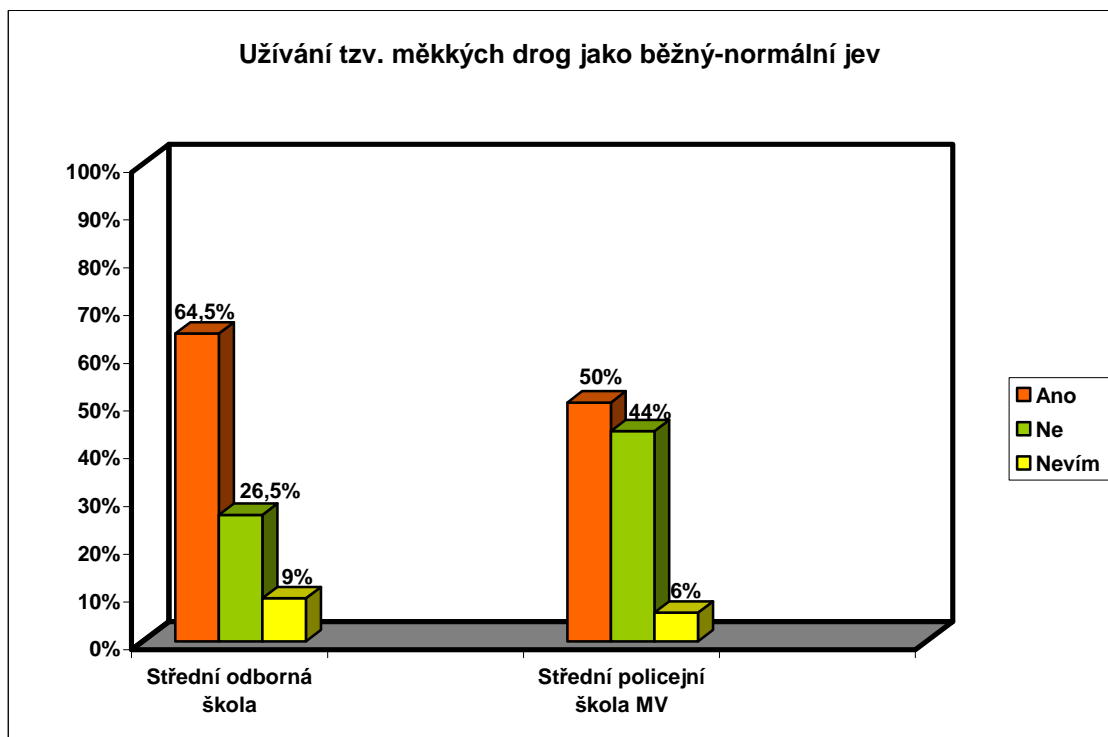
6.1.1 Myslíte si, že užívání nelegálních drog patří v současnosti k modernímu životnímu stylu mládeže?

Graf 1. Nelegální drogy jako moderní životní styl mládeže

První otázka dotazníku se týkala problematiky modernosti užívání nelegálních drog. Z grafu jasně vyplývá převaha kladných odpovědí na danou otázku. Mladí lidé berou drogy jako součást životního stylu. Ze Střední odborné školy se k tomuto názoru přiklonilo 23 (67,5%) dotazovaných, 8 (23,5%) bylo proti. 30 (60%) studentů ze Střední policejní školy vnímá užívání nelegálních drog jako moderní, opačného mínění je 13 (26%) oslovených. Náhledy mohou být ovlivněny také velkou tolerantností společnosti a působením médií.

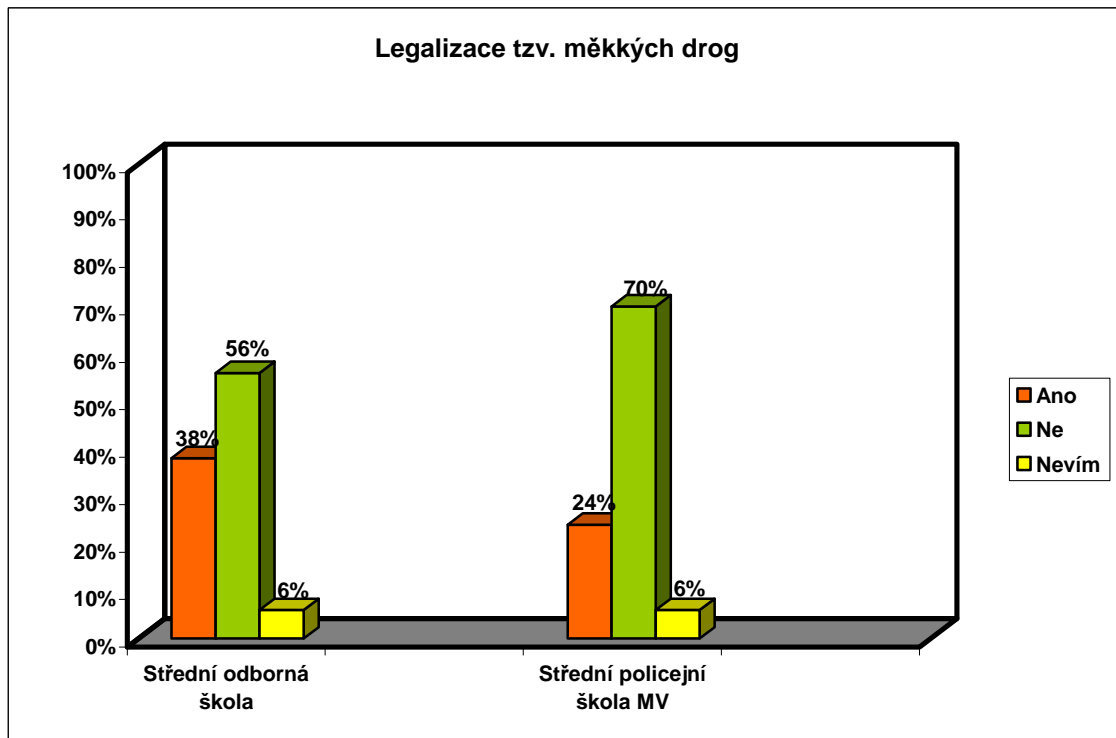
6.1.2 Považujete užívání tzv. měkkých drog (např. marihuanu) za zcela běžný-normální jev?

Graf 2. Užívání tzv. měkkých drog jako běžný-normální jev

Užívání nelegálních drog by nemělo být akceptovanou formou chování. Ale odpovědi studentů z obou škol se shodují v opaku. 25 (50%) respondentů ze Střední policejní školy tento jev považuje za běžný-normální. Studenti Střední odborné školy byli k tomuto tématu ještě shovívavější, 22 (64,5%) se shodlo na totožné odpovědi. Užívání tzv. měkkých drog bylo vyhodnoceno z odpovědí mladých lidí jako jev naprosto normální a výška procent ukazuje, že je to jev „normálnější“ než život bez drog. Negativní označení na tuto otázku převládá pouze u 9 (26,5%) a 22 (44%) dotazovaných z výše uvedených škol.

6.1.3 Zlegalizoval (a) byste tzv. měkké drogy?

Graf 3. Legalizace tzv. měkkých drog

U legalizace tzv. měkkých drog se na odpovědích studenti obou škol převážně shodli. Dotazovaní ze Střední odborné školy by legalizaci tzv. měkkých drog odmítli v počtu 19 (56%), studentů ze Střední policejní školy bylo 35 (70%). Obecně tedy převládá názor, který se zdá být velice pozitivní u mladé generace. Neboť legalizace tzv. měkkých drog, by podle mého názoru, nebyla přínosem pro společnost v pravém slova smyslu. Ale jsou také zastánci opačného tvrzení. 13 (38%) ze Střední odborné školy a 12 (24%) ze Střední policejní školy.

6.1.4 Jaký zaujímáte postoj k lidem, kteří jsou závislí na nelegálních drogách?

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Odsuzuji je	9	26,5%	12
Ztotožňuji se s nimi	0	0%	3	6%
Snažím se jim pomoci se zanecháním užívání	2	6%	7	14%
Jsou mi lhostejní	6	17,5%	18	36%
Nedokážu posoudit	17	50%	10	20%

Tabulka 4. Osobní postoj k závislým lidem na nelegálních drogách

Ukázalo se, že celá polovina studentů Střední odborné školy nedokázala posoudit postoj k lidem závislých na nelegálních drogách. Druhá nejčastější odpověď se týkala odsouzení hodnosti toxikomanů (26,5%). Nejčteněji zastoupená odpověď studentů Střední policejní školy byla lhostejnost k drogově závislým lidem (36%). Mládež je tedy tolerantní k experimentům a užívání tzv. měkkých drog, ale pokud někdo nelegálním drogám propadne, tak se setká spíše s odsouzením a lhostejností. Z toho vyplývá, že se mladá populace staví odmítavě k lidem, kteří se stali „oběťmi“ nelegálních drog.

6.1.5 Jak moc se podle Vás mluví o nelegálních drogách ve společnosti?

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Zbytečně moc	1	3%	7
Adekvátně k dané problematice	15	44%	21	42%
Málo	14	41%	17	34%
Mám za to, že by se o nich nemělo mluvit vůbec	0	0%	1	2%
Nevím	4	12%	4	8%

Tabulka 5. Míra diskutability ve společnosti o nelegálních drogách

Bylo zjištěno, že studenti obou škol se shodli v tom, že se o problematice nelegálních drog ve společnosti mluví adekvátně k dané problematice. Studenti Střední odborné školy se shodli v počtu (44%) a Studenti Střední policejní školy v (42%). V druhém pořadí se studenti rovněž shodli, a to na odpovědi, která uváděla, že se o dané problematice debatuje málo. Z výsledných dat je patrné, že si mládež uvědomuje rizika spojená s drogovou problematikou a nemyslí si, že o tomto fenoménu dnešní doby není potřebné mluvit.

H1: „Tolerance k užívání nelegálních návykových látek mezi mládeží je vysoká“ NEBYLA POTVRZENA.

Poznátky z dotazníkového šetření, které přispěly k zamítnutí hypotézy H1:

- Obecně převládá názor, že k modernímu životnímu stylu současnosti patří tzv. měkké drogy. Což se potvrdilo u nadpoloviční většiny dotázaných.
- Studenti oslovených škol se staví odmítavě k legalizaci tzv. měkkých drog, i přesto, že polovina z nich bere jejich užívání jako normální-běžný jev.
- Je pozoruhodné, že většina respondentů spojuje moderní životní styl s drogami, a přesto se k drogově závislým lidem staví převážně negativně, dokonce až odsouzeníhodně.
- Dotazovaní si uvědomují vážnost dané problematiky a z velké části si myslí, že by téma nelegálních drog mělo být diskutabilnější.

6.2 Dostupnost nelegálních návykových látek

Druhá kapitola se zabývá dostupností nelegálních návykových látek. Na danou problematiku nám odpoví vyhodnocení odpovědí z následujících pěti otázek z dotazníku. Dostupnost nelegálních drog je klíčová pro následné zneužívání těchto látek, proto jsem se obrátila na své vybrané respondenty s otázkami, které by nám měly přiblížit skutečnost, jak to vlastně v dnešní době mezi dotazovanými „chodí“.

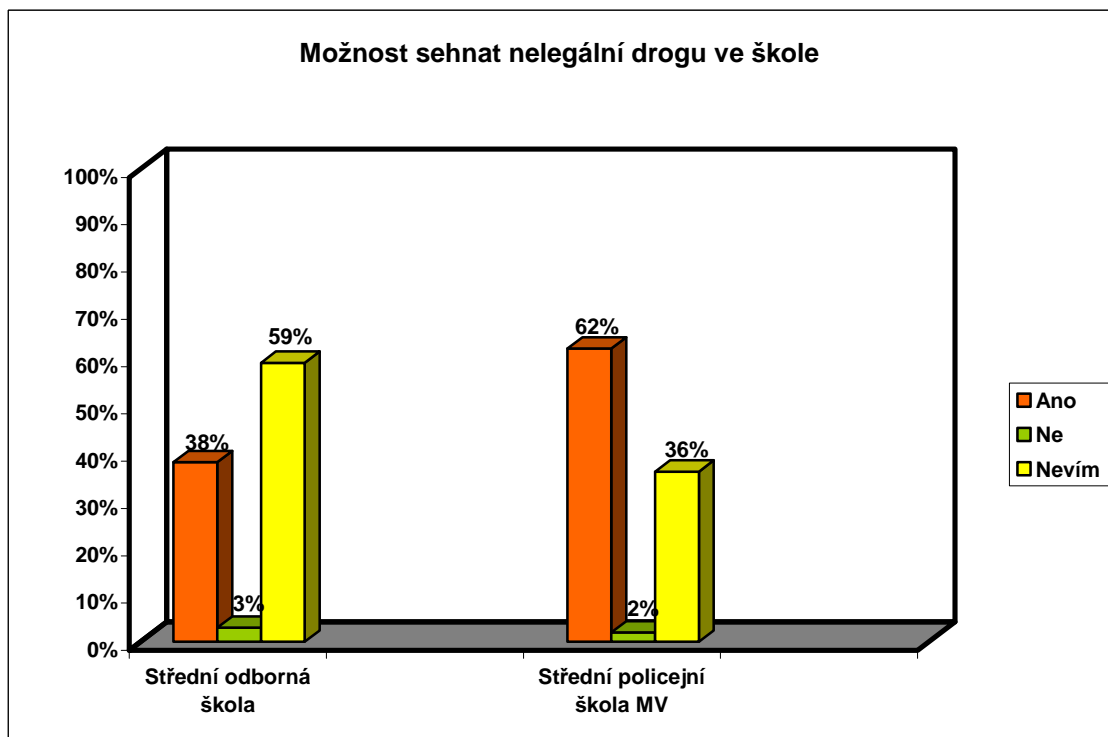
6.2.1 Jak obtížné je sehnat nelegální drogu ve Vašem okolí?

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	0	0%	0	0%
Nemožné	0	0%	0	0%
Velmi obtížné	0	0%	0	0%
Trochu obtížné	2	6%	3	6%
Poměrně snadné	16	47%	20	40%
Velice snadné	7	20,5%	21	42%
Nevím	9	26,5%	6	12%

Tabulka 6. Dostupnost nelegálních drog v okolí respondentů

Ukázalo se, že sehnat nelegální drogu není nic nemožného ani velmi obtížného. Téměř polovina (47%) studentů Střední odborné školy uvedlo, že nelegální drogu je poměrně snadné sehnat. Studenti Střední policejní školy si myslí, že nelegální drogu je velice snadné obstarat (42%). Tady můžeme hledat jeden z problémů zneužívání nelegálních drog. Trh je těmito látkami doslova přesycen a nabídka stále stoupá. Provedený výzkum ukazuje na to, že z dotazovaného souboru není nikdo, kdo by si myslel, že sehnat nelegální drogy je nemožné nebo velmi obtížné. Jestli studenti k tomuto závěru došli pouhou úvahou či zkušeností, se můžeme pouze domnívat.

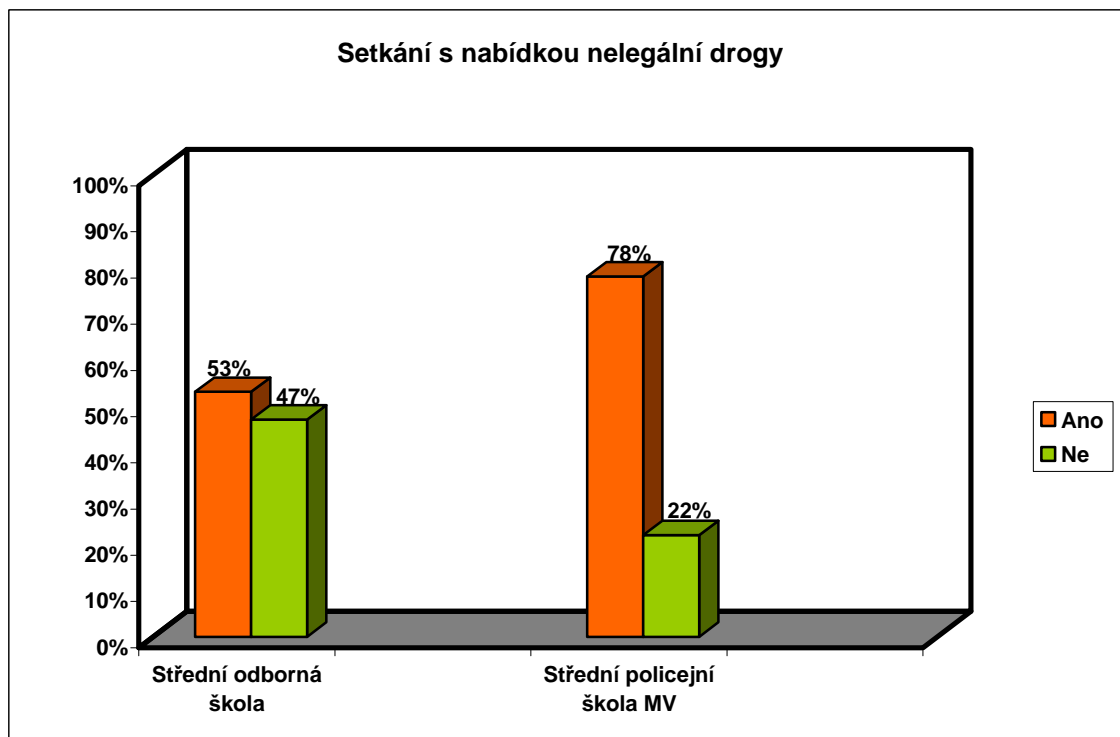
6.2.2 Je možné sehnat nelegální drogu ve Vaší škole?

Graf 4. Možnost sehnat nelegální drogu ve škole

Studenti se staví velice skepticky na dotaz, který se týkal možnosti obstarání nelegální drogy ve školním prostředí. Z každé školy se našel pouze jeden student, který si myslí, že nelegální drogy v jejich škole nelze sehnat. Naopak na Střední policejní škole nejvíce převládal názor, že nelegální drogu obstarat lze 31 (62%). Studenti Střední odborné školy spíše neví, zda je tato možnost 20 (59%). Skutečnost, že se nelegální drogy vyskytují na půdě školy, jistě není zjištěním, které by si člověk přál. Neboť studenti ve škole tráví většinu svého času, a proto se s drogami mohou dostat snadno do kontaktu.

6.2.3 Nabízeli Vám někdo nelegální drogu?

Graf 5. Setkání s nabídkou nelegální drogy

Převážná část mladých lidí se setkala s člověkem, který jim nelegální drogu nabídl. Tato odpověď u studentů Střední policejní školy ve většině převažovala 39 (78%). U druhé oslovené školy byly odpovědi téměř vyrovnané. Ovšem u kladné odpovědi byly přece jen hodnoty o něco vyšší 18 (53%).

6.2.4 Kde Vám byla nelegální droga nabídnuta? (možnost označit více odpovědí)

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
Nebyla mi nabídnuta	16	35,5%	11	12%
Na diskotéce a při jiných kulturních akcích	12	26,5%	28	31%
Na ulici, v parku	11	24,5%	22	24,5%
Ve škole	2	4,5%	17	19%
Doma	2	4,5%	5	5,5%
Jinde	2	4,5%	7	8%

Tabulka 7. Nabídka nelegálních drog

U otázek, kde respondenti mohli označit více variant, jsem odpovědi vyhodnotila jiným způsobem. Nepřeváděla jsem počty respondentů do procentuálního vyjádření, ale počty odpovědí. Je to z důvodu objektivnosti a přehlednosti. Kdybych tyto odlišné typy otázek vyhodnotila klasickým způsobem, byly by součty souhrnného procentuálního vyjádření hodně přes 100% a objektivnost otázek by byla zkreslená.

Nabídka nelegálních drog se s největší četností uskutečnila u respondentů obou škol na diskotéce a při jiných kulturních akcích. Tento fakt můžeme přisoudit atmosféře a uvolněnému prostředí, které může mnohé jedince svádět k různým experimentům. Alkohol, hudba a tlak kamarádů může zapříčinit skutečnost, že dotyčný opravdu drogovým nástrahám podlehe. Procentuálně shodný počet získala nabídka uskutečněná na ulici či v parku (24,5%). Někteří studenti Střední policejní školy rozvedli odpověď „jinde“. Jeden student uvedl, že mu byla nelegální droga nabídnuta „na internátě“ a tři odpovědi shodně uvedli nabídku „v autě a ve stanu“.

6.2.5 Kdo Vám nelegální drogu nabídl? (možnost označit více odpovědí)

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
Nebyla mi nabídnuta	16	33%	10	9,5%
Kamarád	12	24,5%	29	27,5%
Spolužák	6	12%	20	19%
Známý	10	20,5%	19	18%
Rodinný příbuzný	1	2%	3	3%
Cizí člověk	4	8%	22	21%
Někdo jiný	0	0%	2	2%

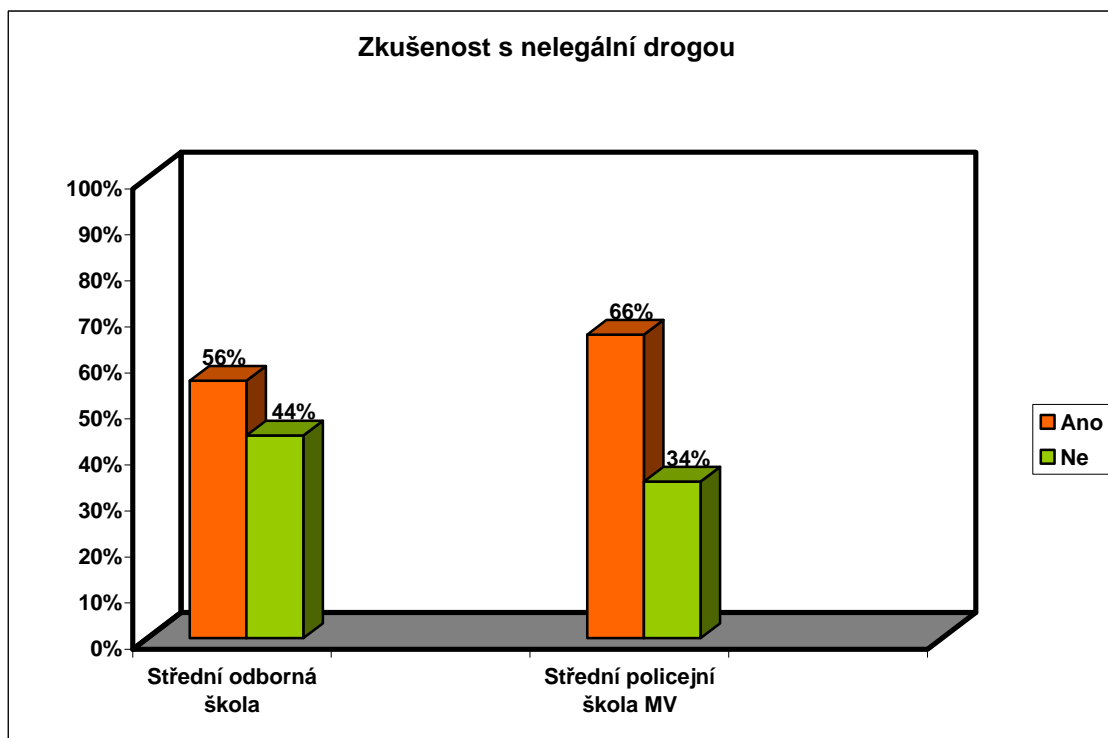
Tabulka 8. Kým byla nelegální droga nabídnuta

Pokud k nabídce nelegálních drog došlo, tak byla uskutečněna u respondentů ze Střední odborné školy především od kamarádů (24,5%) a známých (20,5%). Studenti ze Střední policejní školy uváděli s největší četností opět kamarády (27,5%), poté byla nabídka uskutečněna cizími lidmi (21%), dále spolužáky (19%) a známými (18%). Kamarádi člověka obklopují dennodenně, dělí se s nimi o své zážitky, zájmy, problémy a samozřejmě i o životní zkušenosti. Do této oblasti můžeme zařadit i zkušenosti drogové. Kamarádům můžeme přisuzovat značný vliv na jedince, a proto se právě oni mohou stát jakýmsi prvním impulsem či prostředníkem k drogové zkušenosti.

6.3 Užívání nelegálních návykových látek studenty

Nejvíce otázek je zaměřeno právě na užívání nelegálních látek mezi studenty. Dotazovaní uvedli své zkušenosti ohledně užívání nelegálních drog v šesti otázkách. Jedním z cílů této kapitoly bude potvrzení nebo vyvrácení hypotézy. Ta zní: **Alespoň třetina studentů má zkušenosti s nějakou nelegální návykovou látkou.**

6.3.1 Vyzkoušel (a) jste někdy nelegální drogu?

Graf 6. Zkušenost s nelegální drogu

Z grafu je patrné, že z větší části mají studenti s nelegálními drogami zkušenost. Ti, co nelegální drogy nevyzkoušeli, jsou až v překvapivé menšině. Studenti Střední odborné školy mají zkušenosti v rozsahu 19 (56%) z celkového zkoumaného souboru. Studentů ze Střední policejní školy je ještě o něco více a to 33 (66%).

6.3.2 Kterou z uvedených nelegálních drog jste vyzkoušel (a) při Vaší první drogové zkušenosti?

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	absolutní počet	procento	absolutní počet	procento
Žádnou	15	44%	17	34%
Marihuanu	19	56%	31	62%
Hašiš	0	0%	1	2%
Pervitin	0	0%	0	0%
Heroin	0	0%	0	0%
Kokain	0	0%	0	0%
LSD a jiné halucinogeny	0	0%	0	0%
Extázi a jiné „taneční drogy“	0	0%	1	2%
Těkavé látky	0	0%	0	0%
Jiné látky	0	0%	0	0%

Tabulka 9. První drogová zkušenost z hlediska typu užití nelegální drogy

U této otázky je jednoznačná převaha marihuany v první intoxikační zkušenosti respondentů. U Střední odborné školy marihuanu vyzkoušelo (56%) studentů a u Střední policejní školy ukázal celkový počet (62%) z dotazovaného souboru. Procento užití marihuany je vysoké. Na jednu stranu se může zdát uklidňující, že v případě marihuany se jedná o drogu tzv. měkkou, ovšem na straně druhé je zneklidňující celkový počet studentů, kteří mají s touto nelegální drogou zkušenosti. Navíc, jak už bylo v teoretické části uvedeno, žádné nelegální drogy nejsou bezpečné a marihuana nevyjímá.

6.3.3 Kterou z uvedených nelegálních drog jste doposud vyzkoušel (a)? (možnost označit více odpovědí)

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	absolutní počet	procento	absolutní počet	procento
Žádnou	15	32%	17	26%
Marihuanu	19	40,5%	32	50%
Hašiš	7	15%	7	11%
Pervitin	2	4,25%	1	1,5%
Heroin	0	0%	0	0%
Kokain	1	2%	1	1,5%
LSD a jiné halucinogeny	2	4,25%	3	5%
Extázi a jiné „taneční drogy“	1	2%	3	5%
Těkavé látky	0	0%	0	0%
Jiné látky	0	0%	0	0%

Tabulka 10. Dosavadní zkušenosti z hlediska typu užití nelegální drogy

Mládež patří mezi sociální skupinu, která ráda experimentuje a nabývá tak nových zkušeností do svého „budoucího“ života. Většina zkušeností s nelegálními drogami oplývá. Ovšem (32%) respondentů ze Střední odborné školy a (26%) respondentů ze Střední policejní školy uvedlo, že nemají žádné dosavadní zkušenosti s nelegálními drogami. Četnost odpovědí poukazuje opět na největší užívání marihuany. Oblíbenost marihuany můžeme přisoudit jejím účinkům, patří mezi drogy, které převážně působí jako látky, které mladého člověka uvolní a navodí dobrou náladu a smích. Cenová dostupnost je také určitým faktorem pro její nejčastější užívání. Studenti Střední odborné školy uvedli po marihuaně (40,5%) nejčastěji užívanou látku hašiš (15%), pervitin (4,25%), LSD a jiné halucinogeny (4,25%), kokain (2%) a extázi (2%). Celá polovina studentů Střední policejní školy má zkušenosti s marihuanou (50%). Dále se zde vyskytovaly zkušenosti s hašišem (11%), LSD a jinými halucinogeny (5%), extázi a jinými „tanečními drogami“ (5%), pervitinem (1,5%) a kokainem (1,5%).

6.3.4 Kolikrát jste již nelegální drogu vyzkoušel (a)?

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Nikdy	15	44%	17
Jedenkrát	7	20,5%	10	20%
Dvakrát až pětkrát	7	20,5%	9	18%
Pětkrát až desetkrát	1	3%	4	8%
Více než desetkrát	4	12%	10	20%

Tabulka 11. Dosavadní zkušenosti z hlediska počtu užití

Jestliže studenti nelegální drogu vyzkoušeli, tak u Střední odborné školy totožně převládala zkušenost ojedinělá (20,5%) nebo zkušenost, jejíž horní hranice se rovnala pěti užití (20,5%). U dotazovaných ze Střední policejní školy se odpovědi poněkud lišily. Stejně množství respondentů uvedlo jak ojedinělou zkušenost (20%), tak i zkušenost, která skýtal četnost užití vyšší než deset (20%).

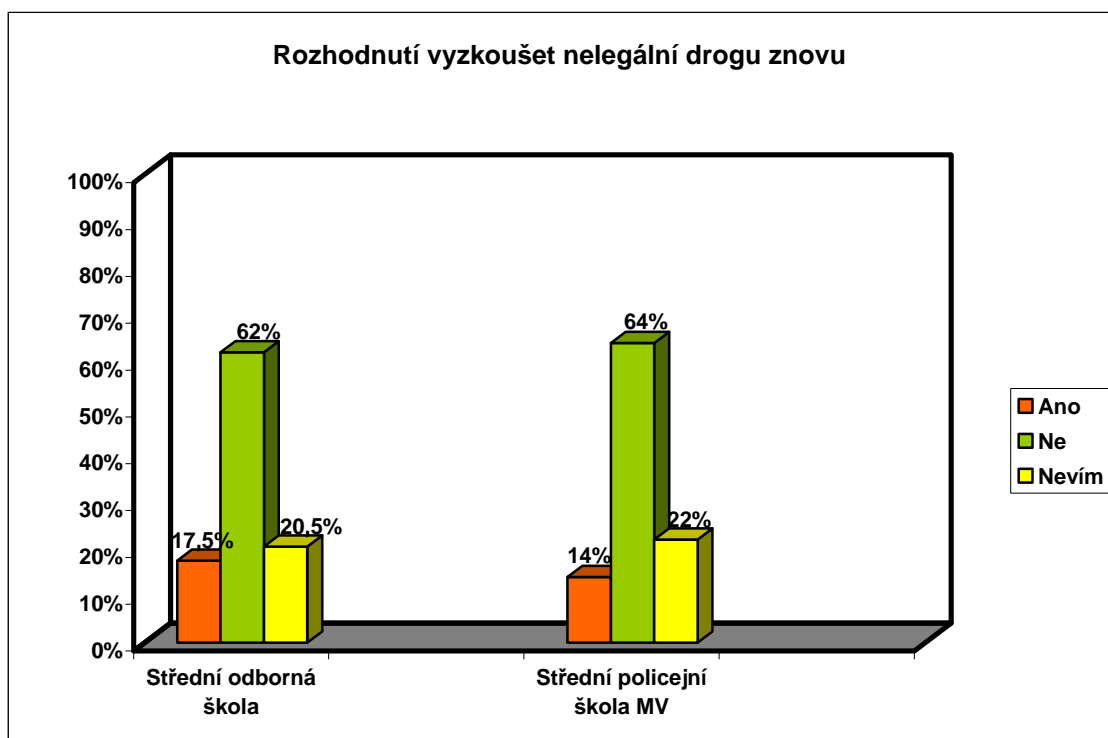
6.3.5 Co Vás vedlo k užití nelegální drogy? (možnost označit více odpovědí)

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	Drogy neužívám	15	33%	17
Únik před problémy	2	4,5%	0	0%
Nuda	6	13%	7	11%
Experiment	16	36%	25	40%
Přizpůsobení se partě, okolí	2	4,5%	6	10%
Neschopnost říci ne	0	0%	1	1,5%
Touha po vyšší výkonnosti	0	0%	0	0%
Jiný důvod	4	9%	6	10%

Tabulka 12. Důvody k užití nelegální drogy

Většina mladých lidí touží po tom, vyzkoušet něco nového a vzrušujícího. V případě záka-
zu je chuť ještě vyšší. Z výsledků šetření je patné, že u převážné části dotazovaných se mí-
něně tvrzení potvrdilo a zkušenost s nelegálními drogami byla pro studenty ve většině pří-
padů experimentem. Experimentální užití přiznává (36%) dotazovaných ze Střední odborné
školy a (40%) respondentů ze Střední policejní školy. Motivem nejspíše bylo poznat nepo-
znané. Touha po vyšší výkonnosti se nepotvrdila. Jeden student ze Střední odborné školy
v kolonce „jiné“ uvedl „zvědavost“ a další dotazovaný přiznal, že „drogu užil pod vlivem
alkoholu“. Studenti Střední policejní školy, opět po jedné četnosti, uváděli následující „ji-
né“ důvody. Jeden respondent doslova napsal, že „s marihuanou je sranda =)“. Další, že
„to bylo z jeho vůle a marihuanu prostě chtěl vyzkoušet“. V neposlední řadě byl uveden
názor, že „pokud dotyčný chce někoho odsuzovat, tak to musí alespoň trochu znát“. A po-
slední dotazovaný přiznal, že „to chtěl zkusit a zjistil, že je to k ničemu, v životě by se mělo
zkusit „všechno“ ovšem ne doslova =o)“.

6.3.6 Vyzkoušel (a) byste nelegální drogu znovu?

Graf 7. Rozhodnutí vyzkoušet nelegální drogu znovu

Ukázalo se, že ačkoliv mají mladí lidé zkušenosti s nelegálními drogami, již by je z větší části znovu nevyzkoušeli. Odmítavě se staví 21 (62%) dotazovaných ze Střední odborné školy a 32 (64%) ze Střední policejní školy. Tento jev můžeme nejspíše přisoudit jak negativní zkušenosti, tak ojedinělé touze zkusit něco nového, respektive experimentu. Následně se objevovala odpověď „nevím“. Zde asi záleží na situaci, náladě, partě atd. Četnost této odpovědi byla vyhodnocena na 7 (20,5%) studentů ze Střední odborné školy a 11 (22%) dotazovaných ze Střední policejní školy.

**H2: „Alespoň třetina studentů má zkušenosti s nějakou nelegální návykovou látkou“
BYLA POTVRZENA**

Poznátky z dotazníkového šetření, které přispěly k přijetí hypotézy H2:

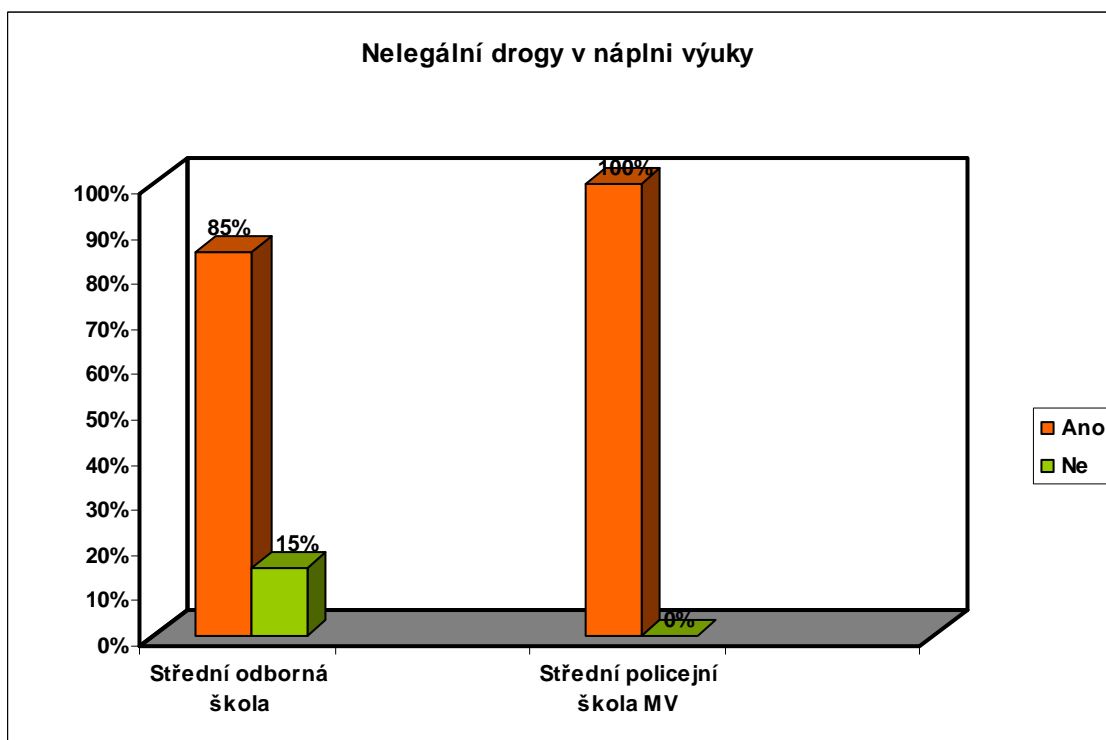
- Z četností odpovědí je zřejmé, že nadpoloviční většina respondentů má osobní zkušenost s nelegální drogou, a to z velké části s marihuanou. Někteří z dotazovaných vyzkoušeli více druhů nelegálních drog.
- Ovšem překvapující je, že převážná většina dotazovaných by znovu nelegální drogu již nevyzkoušela. U většiny šlo pouze o experiment.

6.4 Informovanost studentů o nelegálních návykových látkách

Poslední oblast dotazníku se věnuje problematice informovanosti studentů o nelegálních drogách. Následujících pět otázek má za úkol potvrdit nebo vyvrátit třetí hypotézu. Ta zní:

O účincích nelegálních návykových látek mají studenti dostatek informací.

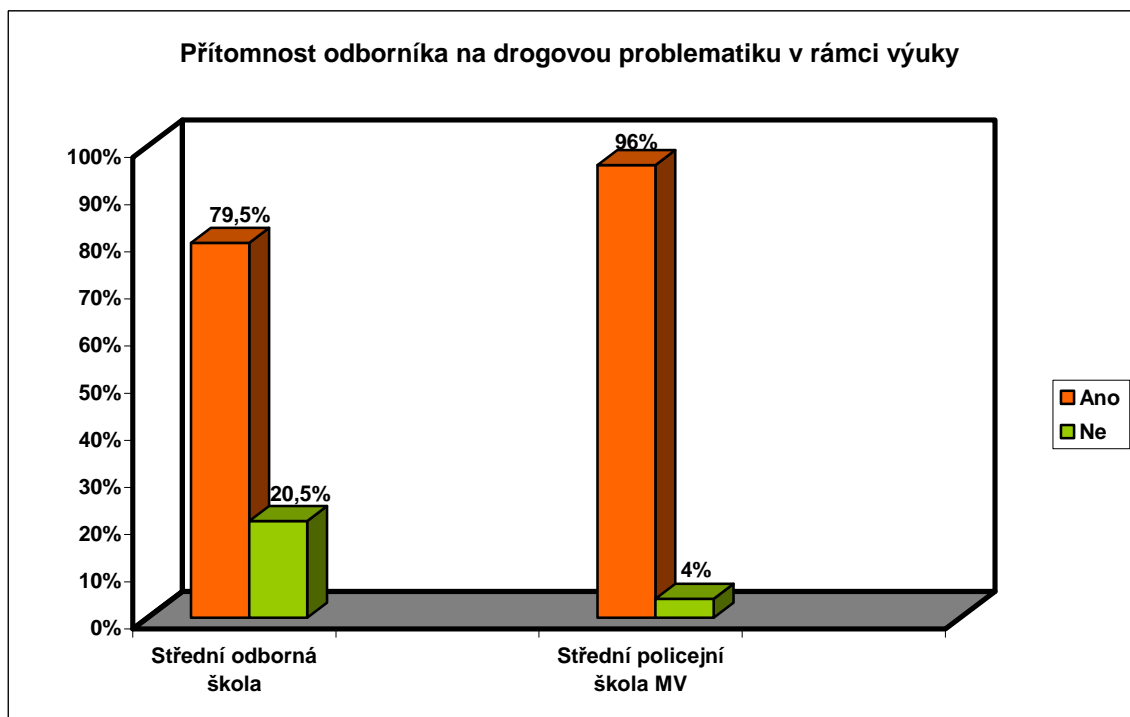
6.4.1 Probírali jste na Vaší střední škole v rámci náplně výuky problematiku nelegálních drog?

Graf 8. Nelegální drogy v náplni výuky

Provedený výzkum ukazuje, že studenti mají v náplni výuky zahrnutou problematiku nelegálních drog. Studenti Střední policejní školy se v odpovědi na tuto otázku většinově shodli 50 (100%). Shoda u studentů Střední odborné školy dosahovala 29 (85%). Pravděpodobnost výuky na dané téma u druhé zmíněné školy je, podle procentuálního vyjádření, vysoká.

6.4.2 Měli jste v rámci výuky na Vaší střední škole nějakého odborníka na drogovou problematiku?

Graf 9. Přítomnost odborníka na drogovou problematiku v rámci výuky

Dotazovaní uvedli, opět téměř většinově, že školu, na které studují, navštívil kvalifikovaný odborník na drogovou problematiku. U Střední policejní školy kladně odpovědělo 48 (96%) dotazovaných a u Střední odborné školy 27 (79,5%) studentů. Záporné odpovědi u několika málo jedinců, můžeme vysvětlit s největší pravděpodobností absencí studentů. Z výsledků vyplývá, že tyto střední školy si jsou vědomy drogových nástrah, které mohou studenty obklopat na každém rohu, a tudíž neponechávají nic náhodě a v rámci prevence zapojují i externí odborníky.

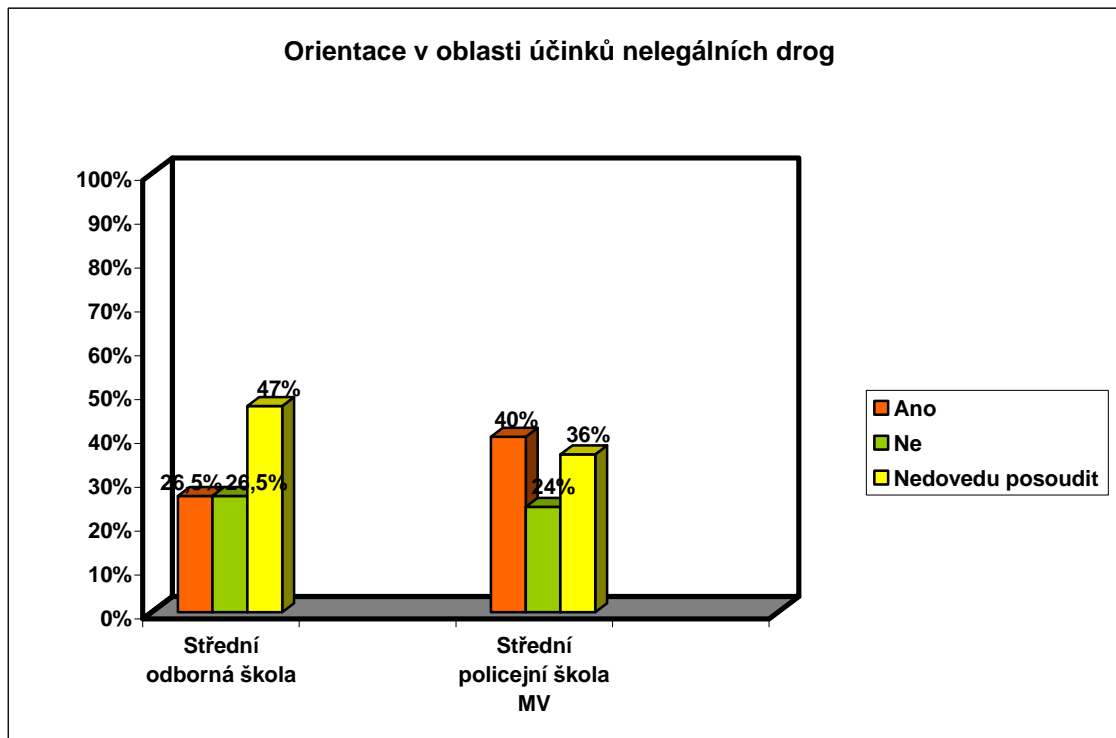
6.4.3 Odkud máte většinu informací o účincích nelegálních drog? (možnost označit více odpovědí)

	Střední odborná škola		Střední policejní škola MV	
	absolutní počet	procento	absolutní počet	procento
Ze školy	15	27%	27	31%
Od kamarádů	15	27%	25	29%
Od rodiny	2	3,5%	5	6%
Z médií	21	37,5%	23	27%
Odjinud	3	5%	6	7%

Tabulka 13. Zdroje informací ohledně nelegálních drog

V této otázce mě zajímal zdroj, ze kterého studenti nejčastěji čerpají, pokud se chtějí dozvědět nějaké informace v oblasti nelegálních drog. Mezi nejčastější odpovědi studentů Střední odborné školy můžeme podle výsledků zařadit média (37, 5%). Zde se nabízí možnost zohlednit větší oblíbenost internetu a pravděpodobné čerpání informací z tohoto zdroje. Studenti Střední policejní školy uváděli převážně za zdroj informací školu (31%). Četnosti odpovědí by mohly nejspíše korespondovat se studijním zaměřením školy. Odpověď „jiné“ rozvedli čtyři studenti. Jeden student ze Střední odborné školy uvedl, že má informace o účincích nelegálních drog z „*K-Centra Kroměříž*“ a další student uvedl, že má informace z „*vlastní zkušenosti*“. Dva studenti ze Střední policejní školy napsali, že mezi další oblast, odkud čerpali informace ohledně drogové problematiky, řadí „*knihy*“. Ostatní studenti oblast „jiné“ nevyplnili, pouze zaškrtnuli.

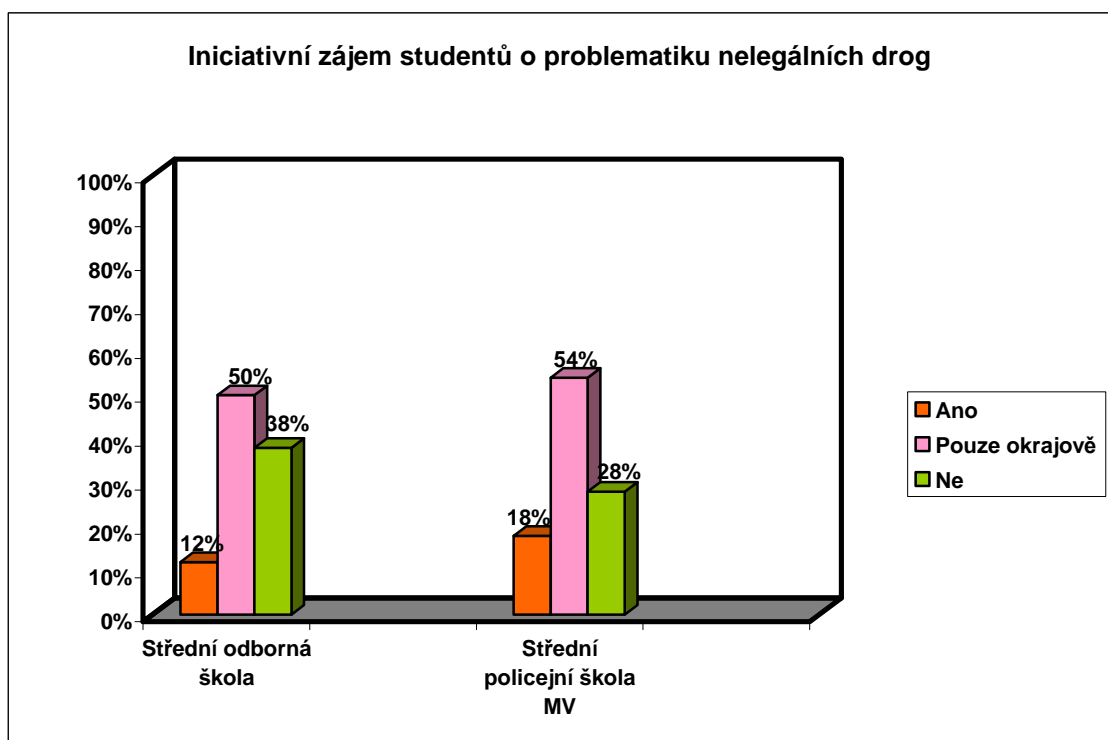
6.4.4 Myslíte si, že se orientujete v oblasti účinků nelegálních drog?

Graf 10. Orientace v oblasti účinků nelegálních drog

Ukázalo se, že si respondenti nejsou příliš jistí svými znalostmi v oblasti účinků nelegálních drog. Samozřejmě, že zmíněná problematika je značně specifická, drog je široký sortiment a pro někoho může být obtížné zorientovat se v takto široké paletě nelegálních drog, které trh k poznání nabízí. Skoro polovina 16 (47%) dotazovaných ze Střední odborné školy nevědělo, zda se v oblasti účinků nelegálních drog orientuje. Zatímco na Střední policejní škole spíše převládal názor, že v této oblasti poznatky mají, dokážou posoudit riziko spojené s jejich užíváním a informovanost v této problematice uvedlo 20 (40%) studentů.

6.4.5 Zajímáte se Vy sami, ze své iniciativy, o problematiku nelegálních drog?

Graf 11. Iniciativní zájem studentů o problematiku nelegálních drog

Studenti se sami, ze své iniciativy, zajímají o problematiku nelegálních drog převážně okrajově. V tomto rozsahu se o drogovou problematiku zajímá polovina studentů ze Sřední odborné školy 17 (50%) a ze Sřední policejní školy data ukazují 27 (54%) oslovených. Poté převládá nezájem o nové poznatky v tomto směru. Konkrétně u 13 (38%) dotazovaných ze Sřední odborné školy a 14 (28%) ze Sřední policejní školy.

H3: „O účincích nelegálních návykových látek mají studenti dostatek znalostí“

BYLA POTVRZENA

Poznatky z dotazníkového šetření, které přispěly k přijetí hypotézy H3:

- Téměř všichni studenti na obou školách, kde bylo prováděno dotazníkové šetření, měli v náplni výuky zahrnutou problematiku týkající se nelegálních drog. V rámci studia byla také problematika nelegálních drog přiblížena studentům prostřednictvím přednášky kvalifikovaného odborníka.
- Ze své iniciativy se studenti zajímají o oblast drogové problematiky převážně okrajově. Necelá polovina dotazovaných neví, jestli dokáže objektivně posoudit úroveň svých

znalostí o účincích nelegálních drog a zhruba čtvrtina respondentů, z druhé školy, si je jistá, že se v oblasti účinků nelegálních drog orientuje.

7 DOPORUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z VÝZKUMU

Z výzkumu vyplývá, že velká část respondentů přišla do kontaktu s nelegálními drogami. Zkušenost s těmito látkami, byť ojedinělou, uvedlo (56%) dotazovaných ze Střední odborné školy a (66%) studentů ze Střední policejní školy. Alarmující je, že studenti mohou nelegální drogy bez problémů sehnat v samotné škole. Konkrétně to uvedlo (38%) dotazovaných ze Střední odborné školy a (62%) respondentů ze Střední policejní školy. Proto bych svá doporučení zaměřila právě na školské prostředí.

- obecně bych doporučovala více propagovat nebezpečnost nelegálních drog prostřednictvím distribučních kanálů, a to prostřednictvím letáků, plakátů, brožur či odborných přednášek, seminářů nebo víkendových pobytů na různá zaměření týkající se drogové problematiky
- konkrétně bych odborné přednášky doporučovala vést způsobem, kde by se na závěr přednášky účastníkům rozdaly kontrolní testy neboli dotazníky. Účastníci by anonymně odpovídali na otázky v dotazníku, které by korespondovaly se zaměřením dané přednášky. Toto spojení (přednáška a následný kontrolní test) by bylo dobré jako zpětná vazba jak pro přednášejícího, tak i pro školu. Kdyby se takto vedené přednášky prováděly častěji, (min. 2krát ročně), byl by na základě vyhodnocených testů vidět posun studentů v rámci celé školy, ať už se to týká orientace v drogové problematice, účinků nebo dalších aktuálních témat dle potřeby. Dosavadní poznatky k dané problematice by jistě bylo dobré prohloubit, neboť si značná část studentů z dotazovaného souboru není jistá svými znalostmi. Orientaci v této oblasti uvedlo (26,5%) studentů ze Střední odborné školy a (40%) oslovených ze Střední policejní školy.

Problematika nelegálních drog byla na obou školách sice zařazena do vyučovacích osnov a také byl přizván k přednášení externí odborník, ale přesto všechno by mohly být procenta, týkající se orientace v oblasti drog, poněkud vyšší. Problém můžeme nalézt nejspíše v upoutání pozornosti posluchačů. V případě přednášek externích odborníků je důležité, aby tyto osoby byly pro posluchače zajímavé. Takoví lidé jsou převážně z řad sportovců, spisovatelů, policistů apod. Efektivní se zdají být také programy vedeny peer aktivisty. Mezi další osoby, které mohou mít vliv na druhé, řadíme bývalé uživatele drog. Zde je to ale poněkud sporné (viz. s. 25). Samozřejmě ve všech případech záleží na jednotlivých

skupinách posluchačů, každého osloví něco jiného, proto musíme vycházet z celkového souboru studentů a poté zvolit patřičný postup, který vyhodnotíme za nejlepší možný.

Podle mého názoru by měly přednášky korespondovat s nejnovějšími průzkumy, aby pedagogové věděli, které drogy jsou mezi mládeží nejvíce aktuálně rozšířeny a podle toho dále postupovat. Samozřejmě by se mělo přihlídnout ke specifickým potřebám daného prostředí. Z mých vyhodnocených dat vyplývá, že by se přednášky měly věnovat převážně marihuaně a jejím negativním účinkům na organismus mladého člověka. Neboť zmíněná nelegální látka je mezi mládeží nejužívanější. Zkušenost s ní má (56%) studentů ze Střední odborné školy a (62%) respondentů ze Střední policejní školy.

Je potřebné zamezit šíření a distribuci drog v rámci školy. Pokud se z anonymních dotazníků či ze speciálních testovacích samolepek (viz. s. 32) potvrdí přítomnost drog, je na samotné škole vyhodnotit další potřebné kroky. Mezi následné opatření můžeme zařadit namátkovou kontrolu podezřelých studentů z šíření a distribuce drog a následné potrestání formou: snížením stupně z chování, vykázáním ze školy, aj.

Ze získaných dat ovšem vyplývá, že tyto vybrané školy poskytují svým studentům pravděpodobně kvalitní náplň výuky a mimoškolní aktivity, neboť z nudy dotazovaní nelegální drogy neberou. Takové případy samozřejmě také nastaly, ale jednalo se o několik málo jedinců z dotazovaného souboru. Převážnou část lákal nový zážitek, experiment.

Další využití mého dotazníku:

Na Střední policejní škole by chtěli můj dotazník použít k porovnání studentů na celé škole. Chtějí se zaměřit na srovnání studentů z prvních, druhých, třetích i čtvrtých ročníků. Jednotlivé třídy budou porovnávat i mezi sebou, neboť v každém ročníku se vyskytují třídy dvě. Třída „A“ a „B“. A také by chtěli provést srovnání výsledků z průzkumu u prvních ročníků až po ročníky čtvrté. Naskytne se zde opravdu kvalitní přehled situace na celé škole.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila vystihnout situaci drogové problematiky na středních školách vybraného regionu. Hlavním účelem bylo zmapování drogové problematiky na vybraných středních školách. Můj výzkum směřoval ke dvěma konkrétním školám v Holešově. Jednalo se o Střední odbornou školu (ekonomika a podnikání) a o Střední policejní školu Ministerstva vnitra v Holešově.

Na začátku výzkumu jsem si stanovila cíle a hypotézy. Snažila jsem se především zmapovat drogovou situaci u studentů vybraných středních škol. Jedním z cílů bylo zjistit, jaký postoj zaujímají studenti k nelegálním návykovým látkám. Zjistila jsem, že obecně převládá názor, že k modernímu životnímu stylu současnosti patří tzv. měkké drogy. Více než polovina z dotazovaných bere jejich užívání jako normální-běžný jev. I přes tyto poznatky, se dvě třetiny studentů ze Střední policejní školy staví negativně k legalizaci tzv. měkkých drog. Negativní byly také postoje k již závislým uživatelům nelegálních drog. Studenti se staví odmítavě, ba až odsouzeně. H1: „Tolerance k užívání nelegálních návykových látek mezi mládeží je vysoká“, nebyla potvrzena.

Mezi další cíle patřilo zjistit aktuální situaci užívání nelegálních návykových látek a rozsah dosavadní zkušenosti s touto problematikou. Z výzkumu bylo zřejmé, že nadpoloviční většina studentů má zkušenosti s nelegálními drogami, a to z velké části s marihuanou. Další drogy se zde objevovaly spíše ojediněle. Dotazovaní, kteří přiznali zkušenost s dalšími nelegálními drogami, uváděli hašiš, LSD, extázi, pervitin a kokain. Ovšem překvapující bylo, že převážná část dotazovaných by nelegální drogu již nevyzkoušela, šlo pouze o experiment. H2: „Alespoň třetina studentů má zkušenosti s nějakou nelegální návykovou látkou“, byla potvrzena.

Následný cíl se zabýval dostupností nelegálních drog. Je až zarážející, že kdyby si studenti chtěli nelegální drogy obstarat, tak by si všichni věděli dobře rady. Neboť nikdo neuvedl, že je to nemožné ani velice obtížné. Obecně převládal názor, že obstarat nelegální drogy je poměrně snadné, či dokonce velice snadné.

Cíl zaměřený na informovanost respondentů ohledně nelegálních drog poukázal na snahu školy studenty do dané problematiky zasvětit. Drogová problematika se na obou školách probírala v rámci osnov výuky a přizván byl i externí odborník na problematiku týkající se nelegálních drog. Studenti se sami, ze své iniciativy, o drogovou problematiku také zajíma-

jí. Ovšem ne intenzivně, ale převážně okrajově. Dotazovaní ale uvedli, že si nejsou jisti, že se zcela orientují v oblasti účinků nelegálních drog. Bylo pro ně těžké, situaci objektivně posoudit. Pouze třetina si svými poznatky byla jistá. H3: „O účincích nelegálních návykových látek mají studenti dostatek znalostí“, byla potvrzena.

V grafech a tabulkách se také podařilo přehledně nalézt poslední cíl, který se týkal odlišností skupin s rozdílným typem studované školy.

Závěrem bych chtěla říct, že příčin zneužívání nelegálních návykových látek je celá řada. Můžeme zde zařadit osobnostní vlastnosti, snadnou dostupnost nelegálních drog, komplex vlivů sociálního prostředí, kde se především jedná o rodinu, školu či partu. S tím souvisí také účelné využití volného času.

Nelze zde uplatňovat černobílé vidění světa. Do drogových problémů může „zabřednout“ i jedinec, do kterého by to nikdo neřekl. Nemůžeme nikoho soudit ani odsuzovat. Můžeme jen preventivně působit a problémům předcházet. Ať už drogovým nebo jiným. Samozřejmě, že ani spokojená plně funkční rodina či preventivní působení na školách nám nemohou zaručit, že výskyt drog zcela vymizí. Ale je třeba dělat všechno proto, aby se tento fenomén alespoň minimalizoval, zmenšila se rizika negativního dopadu na jedince i celou společnost a ubylo lidí na straně poptávky. Drogy ze světa nejspíše nikdy úplně nevymizí, ale můžeme se alespoň snažit tento sociálně patologický jev v co největší míře potlačit.

Bohužel musím ale také konstatovat, že pravděpodobně se vždy najdou lidé, kteří budou chtít zdánlivě „zadarmo“ unikat ze skutečného, reálného světa do světa, kde je všechno „jednoduché“. Buď na zlomek sekundy či pár hodin, ale i tento limitovaný čas se někomu může zdát přitažlivý.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BERGERET, J. *Toxikomanie a osobnost*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1995. ISBN 80-7187-003-X.
- [2] DOLEŽAL, J. *Marihuana*. Praha: KUMUL PRESS, 1993.
- [3] GALLÁ, M., a kol. *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí: příručka o efektivní školní drogové prevenci*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005. ISBN 80-86734-38-2.
- [4] GOODYER, P. *Drogy + teenager*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-44-9.
- [5] HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: GRADA, 2001. ISBN 80-247-0135-9.
- [6] JANÍK, A. *Drogy a společnost*. Praha: Avicentrum, 1990. ISBN 80-201-0087-3.
- [7] JOHN, R., PRESL, J. *Drogy! 106 otázek a odpovědí*. Praha: Medea kultur, 1996.
- [8] KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 2.: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
- [9] NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.
- [10] NEŠPOR, K., MÜLLEROVÁ, M. *Jak přestat brát drogy: svépomocná příručka*. Praha: Sportpropag, 1997.
- [11] NEŠPOR, K., PERNICOVÁ, H., SCÉMY, L. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-299-8.
- [12] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP, 1997. ISBN 80-85917-36-X.
- [13] PRESL, J. *Drogová závislost: Může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994. ISBN 80-85800-18-7.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [1] *Domácí život v Česku* [online] [2010-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=633099>>.
- [2] *Všeobecné informace o drogách* [online] [2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.dropin.cz/zmedii.shtml?x=2020970>>.
- [3] KALINA, K. a kol. *Glosář: z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2001. ISBN 80-238-8014-4. [online] [2010-03-22] Dostupné z WWW: <http://kverek.webpark.cz/problematika/prob_02/06_glosar_zakladnich_pojmu.htm>.
- [4] *Drogová prevence v České republice* [online] [2010-03-18] Dostupné z WWW: <http://www.toxi-k.wz.cz/drogy/prev_cr.htm#sekundarni>.
- [5] *Informační portál o ilegálních a legálních drogách* [online] [2010-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy_info.cz/index.php/o_nas/evaluace/zakladni_pojmy_z_oblasti_primarni_drogove_prevence_souhrn>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorders
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
Aj.	A jiné
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové
Min.	Minimálně
MV	Ministerstvo vnitra
Např.	Například
S.	Strana
THC	Tetrahydrocannabinol
Tzv.	Takzvaný
Viz.	Jmenovitě

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Nelegální drogy jako moderní životní styl mládeže	39
Graf 2. Užívání tzv. měkkých drog jako běžný-normální jev	40
Graf 3. Legalizace tzv. měkkých drog	41
Graf 4. Možnost sehnat nelegální drogu ve škole.....	45
Graf 5. Setkání s nabídkou nelegální drogy	46
Graf 6. Zkušenost s nelegální drogu	49
Graf 7. Rozhodnutí vyzkoušet nelegální drogu znovu.....	53
Graf 8. Nelegální drogy v náplni výuky.....	55
Graf 9. Přítomnost odborníka na drogovou problematiku v rámci výuky	56
Graf 10. Orientace v oblasti účinků nelegálních drog	58
Graf 11. Iniciativní zájem studentů o problematiku nelegálních drog.....	59

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Pohlaví	36
Tabulka 2. Věk.....	36
Tabulka 3. Místo bydliště	37
Tabulka 4. Osobní postoj k závislým lidem na nelegálních drogách.....	42
Tabulka 5. Míra diskutabilnosti ve společnosti o nelegálních drogách	42
Tabulka 6. Dostupnost nelegálních drog v okolí respondentů.....	44
Tabulka 7. Nabídka nelegálních drog	47
Tabulka 8. Kým byla nelegální droga nabídnuta	48
Tabulka 9. První drogová zkušenost z hlediska typu užití nelegální drogy	50
Tabulka 10. Dosavadní zkušenosti z hlediska typu užití nelegální drogy.....	51
Tabulka 11. Dosavadní zkušenosti z hlediska počtu užití	52
Tabulka 12. Důvody k užití nelegální drogy.....	52
Tabulka 13. Zdroje informací ohledně nelegálních drog.....	57

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

Dotazník

Vážení studenti,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který je podkladem pro zpracování mé bakalářské práce na téma: Situace drogové problematiky na středních školách vybraného regionu. Prosím Vás o zodpovězení níže uvedených otázek. Dotazník slouží pouze pro účely zpracování bakalářské práce. Je anonymní a odpovědi budou považovány za důvěrné. Správné odpovědi označte křížkem do příslušného rámečku, v případě doplnění odpovědi vyplňte své stanovisko. Děkuji Vám za ochotu a spolupráci.

1. Myslíte si, že užívání nelegálních drog patří v současnosti k modernímu životnímu stylu mládeže?

- ano
- ne
- nevím

2. Považujete užívání tzv. měkkých drog (např. marihuanu) za zcela běžný-normální jev?

- ano
- ne
- nevím

3. Zlegalizoval (a) byste tzv. měkké drogy?

- ano
- ne
- nevím

4. Jaký zaujímáte postoj k lidem, kteří jsou závislí na nelegálních drogách?

- odsuzuji je
- ztotožňuji se s nimi
- snažím se jim pomoci se zanecháním užívání
- jsou mi lhostejní
- nedokážu posoudit

5. Jak moc se podle Vás mluví o nelegálních drogách ve společnosti?

- zbytečně moc
- adekvátně k dané problematice
- málo
- mám za to, že by se o nich nemělo mluvit vůbec
- nevím

6. Jak obtížné je sehnat nelegální drogu ve Vašem okolí?

- nemožné
- velmi obtížné
- trochu obtížné
- poměrně snadné
- velice snadné
- nevím

7. Je možné sehnat nelegální drogu ve Vaší škole?

- ano
- ne
- nevím

8. Nabízel Vám někdo nelegální drogu?

- ano
- ne

9. Kde Vám byla nelegální droga nabídnuta? (možnost označit více odpovědí)

- nebyla mi nabídnuta
- na diskotéce a při jiných kulturních akcích
- na ulici, v parku
- ve škole
- doma
- jinde

.....

10. Kdo Vám nelegální drogu nabídl? (možnost označit více odpovědí)

- nebyla mi nabídnuta
- kamarád
- spolužák
- známý
- rodinný příbuzný
- cizí člověk
- někdo jiný

.....

11. Vyzkoušel (a) jste někdy nelegální drogu?

- ano
- ne

12. Kterou z uvedených nelegálních drog jste vyzkoušel (a) při Vaší první drogové zkušenosti?

- žádnou
- marihuanu
- hašiš
- pervitin
- heroin
- kokain
- LSD a jiné halucinogeny
- extázi a jiné „taneční drogy“
- těkavé látky
- jiné látky

.....

13. Kterou z uvedených nelegálních drog jste doposud vyzkoušel (a)? (možnost označit více odpovědí)

- žádnou

- marihuanu
- hašiš
- pervitin
- heroin
- kokain
- LSD a jiné halucinogeny
- extázi a jiné „taneční drogy“
- těkavé látky
- jiné látky

.....

14. Kolikrát jste již nelegální drogu vyzkoušel (a)?

- nikdy
- jedenkrát
- dvakrát až pětkrát
- pětkrát až desetkrát
- více než desetkrát

15. Co Vás vedlo k užití nelegální drogy? (možnost označit více odpovědi)

- drogy neužívám
- únik před problémy
- nuda
- experiment
- přizpůsobení se partě, okolí
- neschopnost někomu říci ne
- touha po vyšší výkonnosti
- jiný důvod

.....

16. Vyzkoušel (a) byste nelegální drogu znovu?

- ano

ne

nevím

17. Probírali jste na Vaší střední škole v rámci náplně výuky problematiku nelegálních drog?

ano

ne

18. Měli jste v rámci výuky na Vaší střední škole přednášku nějakého odborníka na drogovou problematiku?

ano

ne

19. Odkud máte většinu informací o účincích nelegálních drog? (možnost označit více odpovědí)

ze školy

od kamarádů

od rodiny

z médií

odjinud

.....

20. Myslíte si, že se orientujete v oblasti účinků nelegálních drog?

ano

ne

nedovedu posoudit

21. Zajímáte se Vy sami, ze své iniciativy, o problematiku nelegálních drog?

ano

pouze okrajově

ne

22. Pohlaví:

muž

žena

23. Věk:

18

19

20

24. Místo bydliště:

vesnice

město do 15 000 obyvatel

město do 30 000 obyvatel

město nad 30 000 obyvatel

Děkuji Vám za čas strávený vyplňováním dotazníku
Kateřina Škrabolová, studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně
Obor sociální pedagogika